

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

23. évfolyam - 3. szám

2015. június hó

A TARTALOMBÓL

Állásfoglalás a T/4453. számú törvényjavaslatról

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság
XXV. Közgyűlése - Ráckeve

Búcsúzunk...

Dr. Winkler Gábor (1941-2015)

Möller István Emlékérem
és Műemlékvédelmi Panteon 2015

Köztérmeújítási Nívódíj - 2015

A Nagycsarnok régi-új világa:
A Hungarikum utca

Kedves Tagtársaink,

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapján 2015 májusában közzétett, „Állásfoglalás a T/4453. számú törvényjavaslatról” Nyilatkozatunkat az ICOMOS Híradó e számának révén ismételt hozzáférhetővé tesszük, szíves tájékoztatásukra ezúttal a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Dr. Seszták Miklós miniszter úrtól erre kapott válaszelevéllel együtt:

NYILATKOZAT

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság állásfoglalása a T/4453. számú törvényjavaslatról, a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű közlekedési infrastruktúra beruházások megvalósításának gyorsításával összefüggésben egyes törvények módosításáról.

A törvényjavaslat újabb megszorításokat kíván bevezetni bizonyos nagyberuházásokat megelőző régészeti tevékenységre, pedig megfelelő előkészítéssel és hozzáállással lehetőség nyílna a szakmailag is elfogadható, a régészeti örökséget értékként tisztelő fejlesztések megvalósítására.

A rendkívül kérdéses törvényjavaslat célja nyilvánvaló: a kormány által meghirdetett, 2018-ig befejezendő gyorsforgalmi útfejlesztési program esetleges kulturális örökségi akadályainak az elhárítása. A cél nemes és talán érthető, de a megvalósításhoz vezető mód a törvényalkotó értékvédelmi céllal ellentétes hatást vált ki, a szándékokkal ellentétben a társadalomban a kulturális örökségvédelmet a fejlesztést-fejlődést akadályozó tényezőként tüntetheti fel. Egy elismerten magas szintű örökségvédelmi kultúrával rendelkező országban hazai és nemzetközi szinten is általános felhördülést keltene, és kifejezetten az egyetemes érték részeként kezelt országos vagy helyi érték megőrzésének érdekével ellenes lépésként lenne értékelhető az elképzelés megvalósítása. A megfelelően átgondolt előkészítés lehetőségeire tekintettel nem lévő törvénymódosítás e formában, a pillanatnyi eredmény érdekében való kezdeményezése tehát az ország számára több erkölcsi, anyagi és kulturális kárt jelentene a jelen és a jövő generációi számára, mint amennyi hasznot hozna.

1. A törvényjavaslat 13 §-a radikálisan csökkenteni kívánja a kulturális örökségvédelem, és azon belül régészeti műemlékvédelem jogosítványait (2001. évi LXIV. törvény 23 §), amikor a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű közlekedési infrastruktúra beruházások esetében külön szabályozással 30 napra kívánja csökkenteni mind a próbafeltárás, mind a teljes felületű feltárás eddigi 30 munkavégzésre alkalmas napban meghatározott idejét.

Ezzel szemben felvethető, hogy miért kell a régészeti munka idejét kicsinyes módszerekkel csökkenteni, hiszen az még bővíthető is lenne. A jelenlegi törvény és a törvényjavaslatban foglaltak szerint a beruházónak a földterületek birtokba vételét követően haladéktalanul meg kell tennie az átadáshoz szükséges intézkedéseket. Miért nem lehet már akár a nyomvonal kijelölését és az esetlegesen szükséges kisajátításokat közvetlenül követő időszakban elvégezni a szükséges régészeti munkálatokat? Erre, és nem a régészeti örökségmentő intézmények munkájának az akadályozására és ellehetetlenítésére kellene kiegészítő szabályokat, törvényt hozni! Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tehát javasolja a törvénytervezet ilyen értelmű megfontolását és átdolgozását.

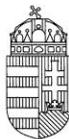
2. A törvényjavaslat a kivitelezés során véletlenül előkerült lelőhely és lelet feltárását a régészeti megfigyelést végző bejelentése alapján 8 napon belül hozandó miniszteri döntéshez kívánja kötni. Az érvényben lévő törvény ilyen esetre nem a leletmentést magát, hanem csupán annak módját és feltételeit kívánja szabályozni, mégpedig a hatóság döntése alapján (23/E §). A törvénytervezet (13 § - 23/G §) tehát meglehetősen szokatlan és feltehetően elfogadhatatlan módon a kulturális örökségért felelős miniszternek kíván 8 napos(!) határidőt szabni döntése meghozatalára, és a döntés késlekedése vagy nemleges volta esetén a 9. napon folytathatóvá tenné a beruházás folytatását, vagyis a régészeti lelőhely leleteivel együtt való megsemmisítését. Ezzel szemben amennyiben a próbafeltárások és a megelőző feltárások korábban, a beruházás kivitelezése előtt megkezdhetők és akár elvégezhetők lennének, a véletlenszerűen előkerülő további esetleges leletek szabályszerű leletmentés keretében való kimentése nem ütközne semmilyen akadályba.

3. A törvénytervezet szükség esetén lehetővé tenné akkreditálatlan intézményeknek a megelőző feltárásokba való bevonását. Ez a rendelkezés a legutóbbi törvénymódosítás egy sarkalatos, és szakmai szempontból indokolt rendelkezését hatálytalanítaná, ami elfogadhatatlan. A tervezet nem számol azzal, hogy ilyen esetekben maguk a feltárási joggal rendelkező akkreditált intézmények is meg tudják szervezni a több helyszínen folytatandó párhuzamos munkavégzést, tehát a rendelet e pontja fölöslegesen bontaná meg a helyes irányba elmozdult szabályozást, és ezáltal fölösleges indulatokat keltene.

Mindezek alapján az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság javasolja a törvényjavaslat visszavonását és a fentiek értelmében való átdolgozását.

Budapest, 2015. május 6.

ICOMOS
Magyar Nemzeti Bizottság

NEMZETI FEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

DR. SESZTÁK MIKLÓS
miniszter

B/24/15.

Iktatószám: KPFÁT/12385-10/2015-NFM

*dr. Nagy Gergely úr részére
elnök*

**ICOMOS Műemlékek és Történelmi Együttesek Nemzetközi Tanácsa
Magyar Nemzeti Bizottság**

Budapest
Táncsics Mihály u. 1. 3/308.
1014

Tárgy: a T/4453. számú törvényjavaslat kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos rendelkezései

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönettel megkaptam a Nemzeti Bizottságnak a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű közlekedési infrastruktúra beruházások megvalósításának gyorsításával összefüggésben egyes törvények módosításáról szóló T/4453. számú törvényjavaslattal kapcsolatos nyilatkozatát.

Mindenekelőtt szeretném leszögezni, hogy nagyra becsülöm a Nemzeti Bizottságnak, Elnök Úrnak és a szervezet valamennyi szakértőjének a műemlékvédelem érdekében hazánkban és nemzetközi szinten kifejtett tevékenységét, és azt – ahogyan arra Elnök Úr levelében fel is hívott – igyekszem a nemzeti fejlesztési tárca eszközeivel segíteni. Ennek jegyében kívánom ismertetni a törvényjavaslat által elérni kívánt jogalkotói célokat, és azt, hogy milyen megfontolások érdekében születtek meg a törvényjavaslat kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvényt (a továbbiakban: Kötv.) módosító rendelkezései.

A közlekedési infrastruktúra olyan alapvető értékünk, amely az életviszonyok minden területén nélkülözhetetlen alapot képez a modern kori létezéshez. Bár elsősorban a gazdasági élet motorjaként, a versenyképességet előmozdító tényezőként szoktak rá hivatkozni, ugyanígy elengedhetetlen a családok egybentartásához, a szociális biztonság megteremtéséhez, a kisebb-nagyobb közösségeket alkotó, formáló értékek közvetítéséhez, megőrzéséhez, így a kulturális értékek védelmét szolgáló céljaink érvényesítéséhez is.

Nem tartom szerencsésnek ezért szembeállítani az infrastruktúra-fejlesztést és a kulturális örökségvédelmet, mint eltérő érdekű ágazatokat, s véleményem szerint nem érhető tetten ilyen ellentét a törvényjavaslat rendelkezéseiben sem. Ugyanígy nem tekinthető az útfejlesztések kormányzat által meghirdetett feszített tempója sem „pillanatnyi eredményekért” való kezdeményezésnek, hiszen egy ilyen beruházás egy-egy térség sorsát évtizedekre előre meghatározza, ha pedig a következő években e célra elérhető uniós források felhasználása érdekében nem teszünk meg mindent, úgy történelmi lehetőséget vonunk meg az itt élőtől.

A kulturális örökségvédelmi törvény éppen azért hozta létre a nagyberuházások során történő régészeti feladatellátásra vonatkozó speciális jogi környezetet a 23/B-F. §-okban, hogy e beruházások során is – alkalmazkodva azok megvalósításának speciális igényeihez – elvégezhetőek legyenek a régészeti emlékek megőrzése érdekében szükséges munkálatok. Ugyanez érvényesül a törvényjavaslatban is: nem szűnnek meg régészeti munkafolyamatok, nem iktat ki garanciákat a szabályozás, hanem ellenkezőleg: olyan szabályokat emel be a törvényjavaslat a Kötv.-be annak 23/G. §-ával, melyek révén a kiemelt jelentőségű közlekedési infrastruktúra beruházások során is hatékonyan tud működni a régészeti feladatellátás. Tény, hogy ehhez a régészeti ágazat konstruktív közreműködésére is szükség van - mint minden ágazat közreműködésére, ha egy másik szektor intézményeivel együtt kell működnie. Ennek lehetőségeit térképeztük fel a törvényjavaslat előkészítése során a kormányzat régészeti felelős szakterületével együttműködve: hangsúlyosan azzal a céllal, hogy egy felgyorsított útfejlesztési folyamat okozta többletterhelést is elbírnjon a régészeti intézményrendszer, megfelelő erőforrások legyenek hozzárendelhetőek a minőségi munkához.

A régészeti feltárási munkák időkerete természetesen nemcsak egyszeri 30 napot jelent, hiszen azok továbbra is többféle résztevékenységből tevődnek össze: a próbafeltárásból, megelőző feltárásból, valamint a kivitelezés során történő régészeti megfigyelésből és feltárásból. Egyetérték Elnök Úrral abban, hogy célszerű a régészeti munkák mielőbbi megkezdése az adott területen; az ehhez szükséges előfeltételeket részletes vizsgálat alá vettük. A nyomvonal kijelölése ugyanakkor – mely a környezeti kockázatok mérséklése szempontjából határol be egy lehetséges beruházási területet – még nem teremt alapot a régészeti munkák megkezdésére, hiszen a nyomvonal által lefedett terület csak részben azonos a tényleges építési területtel, másrésztől mindaddig, amíg a területszerzés jogalapja vitás, alapjogi előírásokba ütközik az ingatlan tulajdonjogának korlátozása. Mindazonáltal a törvényjavaslatban foglalt számos egyéb módosítás éppen azzal a céllal született, hogy a nyomvonal kijelölését mielőbb kövesse a tényleges építési terület behatárolása, s a kisajátítás folyamatában is korábban eljussanak az átadást lehetővé tevő birtokba vételig. Külön vizsgálják a szakemberek a jogalkotáson kívüli beavatkozási lehetőségeket annak érdekében, hogy a feltárási munkák megkezdéséhez szükséges megelőző munkafázisok felgyorsíthatóak vagy párhuzamosan elvégezhetőek legyenek.

A kivitelezés során történő feltárási munkák esetében szokatlanak tartja a Bizottság a miniszteri döntés munkafolyamatba iktatását. Tény, hogy a döntéshozatal szoros időkerethez kötött, s komoly szakmai felelősség társul hozzá – mind az infrastruktúra beruházás, mind pedig a régészeti feltárási elvégzése tekintetében. Nem véletlen ezért, hogy ezt a fokozott felelősséget egy magas szintű döntéshozatal testesíti meg, s kifejezett értékvalasztást jelent az is, hogy a törvényjavaslat a kulturális örökségvédelmi szempontok érvényesítéséért felelős szakpolitikai vezető hatáskörébe utalja azt.

Azért, hogy ez a döntés a legmesszebbmenőkig figyelembe vegye az örökségvédelmi szempontokat, a döntéshozót a régészeti intézményrendszer értelemszerűen széles körben fogja segíteni és speciális rendeleti előírások vonatkoznak majd a munkafolyamat részleteire; az pedig – a nyilatkozatukban foglaltakkal ellentétben – nem merül fel, hogy az eljárás célja ne a régészeti leletmentés legyen. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy erre a miniszteri döntésre csak akkor kerül sor, ha a próbafeltárást és a megelőző feltárást követő régészeti megfigyelés során váratlan emlék vagy lelet kerül elő. Amennyiben a régészeti bontómunka a kivitelezés mellett is végezhető, akkor miniszteri döntésre nincs szükség, ellenben ha az előkerülő emlék jellege a kivitelezés közbeni feltárást nem teszi lehetővé, a kivitelezést le kell állítani, és miniszteri döntést kell kérni a feltárásról. Tekintettel arra, hogy a törvényjavaslattal érintett beruházások esetében is el kell végezni az előzetes felderítést, el kell készíteni az előzetes régészeti dokumentációt és elvégezni a próbafeltárást, valamint a tervezés kezdeti stádiumában egy előzetes nyomvonal-egyeztetést is előír a törvényjavaslat az örökségvédelmi hatóságok bevonásával, így a váratlan előkerülés kockázata mérsékelte.

A törvényjavaslat a nagyberuházásokra vonatkozó szabályozáshoz képest speciális rendelkezéseket állapít meg, de a szabályozás elvein és rendszerén nem változtat. A kapacitások bővítésével – a nem akkreditált intézmények bevonásával – természetesen nem célja a kormányzatnak a szakmai garanciák leépítése, hiszen az csak a feltárást bizonyos részfeladatainak végzésére vonatkozik, nem pedig a feltárást egészére. Ez a kapacitásbővítés – a feladatellátás költségkereteinek rugalmasabbá tételével együtt, melyről, mint a szabályozás fontos eleméről nem szabad megfeledkezni – szorosabb határidők és területi szakaszolás mellett is lehetővé teszi, hogy megfelelő számú szakember végezze a régészeti örökség feltárást.

Bízom benne, hogy a fentiekkel sikerült érzékeltetnem azt, hogy a közlekedési infrastruktúra fejlesztése milyen széles körben járulhat hozzá a legkülönfélébb társadalmi célok érvényesítéséhez és azt is, hogy a törvényjavaslat rendelkezései összhangban állnak a kulturális örökségvédelem szakpolitikai elveivel, s nem veszélyeztetik a régészeti feladatellátást. Kérem, hogy erről a Nemzeti Bizottságot tájékoztatni szíveskedjék, egyben további jó munkát kívánok Elnök Úrnak és a Nemzeti Bizottság valamennyi tagjának.

Budapest, 2015. május 28.

Tisztelettel:

dr. Seszták Miklós

ICOMOS közgyűlés 2015 – Ráckeve, Savoyai Kastély

2015. május 13-án a ráckevei Savoyai Kastélyban tartotta meg az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság XXV. éves rendes, és egyben tisztújító közgyűlését Nagy Gergely levezető elnök vezetésével. A közgyűlést Vereczkei Zoltán, Ráckeve alpolgármestere köszöntötte.

Az idén 50 éves fennállását ünneplő nemzetközi szervezetről Fejérdy Tamás tartott előadást, külön megemlékezve az ICOMOS megalakulása óta meghatározó szerepet játszó Magyar Nemzeti Bizottság szerepéről és az annak élén álló eddigi elnökeinek munkásságáról.

A közgyűlés 1 perces néma felállással emlékezett meg az elmúlt közgyűlés óta elhunyt tagjairól, munkatársairól: Czétényi Piroskáról, Ágostházi Lászlóról, Fábíán Sándornéről és Örsi Károlyról.

Ezt követően került sor az elnöki, alelnöki és főtitkári beszámolókra, majd a pénzügyi helyzetről az ellenőrző bizottság elnöke, Piros László adott tájékoztatást.

A beszámolókat, valamint a 2014-es közhasznúsági beszámolót a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

Az elnökségi, szakbizottsági és az egyszerűsített pénzügyi beszámolókat az alábbiakban tesszük közzé:

Nagy Gergely: Elnöki Beszámoló az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság 2014-es tevékenységéről

A 2014-es év újra a megváltozott környezethez való alkalmazkodás, a kapcsolatépítés és emellett alapfeladatunk - a szakterületünk által megkívánt követelmények megőrzése jegyében telt. Talán szerencsénknak volt tekinthető, hogy a 2013-ban megkezdett *Örökség a jövőnek - jövő az örökségnek* program megadta munkánk alaphangját, amit csak folytatni kellett – no meg persze vállalásunknak megfelelően be is fejezni.

A fennmaradás és a szakmai program követelményének összehangolása csak abban az esetben lehetséges, ha elfogadott, elismert programokkal sikerül ébren tartani a szakmai közvélemény figyelmét, aminek következtében a hozzánk kapcsolódó intézmények partnert fedezhetnek fel egyesületünkben. Így elismerésnek tekinthetjük, hogy az ICOMOS egyre több helyen tűnik megkerülhetetlen szervezetnek. Ez nem csak a nemzetközi kapcsolatoknak köszönhető, hanem a hazai fellépés következtében azok a hivatalosságok is megkeresik a szervezetet, akik egyszerűen nem találnak más szakmai partnert – még akkor sem, amikor erre van nevesített szervezet, de a szakmaképviselőt időnként meglepően sajátos normák szerint működik, vagy nem működik. A kialakult helyzet nem feltétlenül az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság érdeme, de pozícionálódásunkra és lehetőségeinkre magunk is hatással lehetünk.

Emellett az ICOMOS kettős felelőssége továbbra is fennáll. Egyrészt megfelelni a nemzetközi szakmai elvárásoknak, ugyanazt az értékrendet képviselve, amit a tudományos alapokon kialakult nemzetközi eljárásrend és követelmény megkíván, függetlenül a pillanatnyi helyi módszertantól ugyanennek az egyetemes értékmentő szemléletnek a hazai képviselője szükséges. Sajnos a szakmai és a hivatalos partnerkapcsolatok még akkor sem ugyanazt képviselik, ha elméleti céljuk közös kellene, hogy legyen. Az ICOMOS itthon a mérleg nyelve – nem hagyományos értelemben, hanem úgy, mint ami mindig ugyanazt kell mutassa, de ahol a kétoldali serpenyők egyikébe mindig mások pakolnak.

2013-ban pontosan a rendkívüli programokra való tekintettel döntött úgy a vezetőség, hogy a feladatokat szétszítva két alelnökkel vezeti végig a szervezetet a 2015-ös közgyűlésig. Belülről úgy vélhetjük, és talán ez máshonnan is úgy látszott, hogy a harmad ciklus idejére folyamatban lévő, már kellően előkészített programok mellett nem lett volna célszerű az elnökség munkájának átrendezése.

Ötször ülésezett az elnökség, két vezetőségi ülést tartottunk, egy rendes és egy rendkívüli közgyűlést szerveztünk.

A minket körülvevő áttekinthetetlenül váló helyzet következtében messziről az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságot olyan szervezetnek látják, ahol bármilyen vonatkozó program, pályázat már előre kidolgozva hever a fiókban és csak elő kell húzni, amikor megjelenik egy új program, vagy bármilyen kiírás. Ez a hízelgő meglátás azonban csak gyors reagálású hadtesteink munkáját dicsérik, másik oldalról bizonyítja, hogy érdemes egyesületünket bármilyen feladattal megkeresni, vagy felkérni, mert képes megfelelni a felkéréseknek.

Magam is megdöbbentem, amikor a 2014-es programokat átnézve 56 említésre méltó szakmai programot, illetve a szervezet életében fontos eseményt számolhattam össze.

2014-ben az ICOMOS soha nem látott szervezettségben működhetett. Ez annak volt köszönhető, hogy az *Örökség a jövőnek - jövő az örökségnek* konferenciasorozat összehangoltságot kívánt, komoly szakmai követelmény elé állított bennünket. A szakbizottságok nélkül a programot nem sikerült volna ezen a színvonalon megszervezni. Szerencsés volt az előző évben történt, kissé erőszakolt szakbizottsági megújulás, így kifejezetten aktív, jól szervezett résztvevői voltak ennek a rendkívüli rendezvénysorozatnak. Persze nem lehet figyelmen kívül hagyni partnereinket, a HAP Galériát és az Artifex Kiadót, akik ugyanolyan értékkel segítettek a teljes program megvalósulását.

Az *Örökség a jövőnek - jövő az örökségnek* program rendkívüli megterhelést jelentett, de megérte. A rendezvényeken több mint ezer ember vett részt, a Balatonfüredi konferencia igazi összegző fóruma volt az egy éves programnak. A kiadott záródokumentum megvitatására összehívott rendkívüli közgyűlés után adtuk ki a végső dokumentumot, amelynek utóélete a 2015-ös Műemléki Világnapon volt nyomon követhető, de már az országhatáron kívül is folytatódik Varsóban, és újra itthon az ismét tervbe vett Országos Műemléki Konferencián.

A Záródokumentumnak kifejezetten kedvező visszajelzéseiről tudunk. A hír értékéből sokat levesz, hogy ezek a visszajelzések sajnos nem onnan érkeztek, ahonnan az a legfontosabb lenne. Pedig azokba az irányokba is elküldtük az anyagot vitaforrásnak, vagy felajánlott javaslatként, csak halk magánvéleményeket lehetett hallani.

A számos programhoz működő szakbizottságok szükségesek. A Népi Építészeti, a Történeti kertek, a Kulturális Turizmus, a Régészeti, a Falkép, a Történeti szerkezet, az Ipari Örökség élő szakbizottságok, nagy érdeklődést kiváltó szakmai programjaikkal keltik fel a szakmai figyelmet, a külső érdeklődést. Az Örökzöld Klub szakterületének talán az ICOMOS a legjelentősebb fóruma.

A Műemléki Világnap a Közgazdasági Egyetem tömött Dísztermében került megrendezésre, az Ybl év programsorozatához kapcsolódva.

A sűrű program közepette a hagyományokat nem felejtve idén is megrendeztük a Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet. A szakmai program és a helyszín is a megszokott tartalmat és színvonalat nyújtotta. Nagyon sok szakmai partnert, együttműködés lehetőségét és elismerést hozott az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságnak ez a rendezvény. Aki még nem próbálta, annak ezúton is ajánlom a részvételt, mert nagyszerű helyen, nagyszerű élményekkel kiegészítve ezévből is megadattak a feltételei a tematikus szakmai továbbképzésnek.

A Népi Építészeti Szakbizottság 2014-ben is megrendezte a Népi Építészeti Konferenciát Békésen. Változatlan érdeklődés mellett, a kétévenkénti tanácskozás a téma egyik legjelentősebb hazai szakmai fórumának tekinthető, és talán helyesebb, ha tekintendőként fogalmazzuk.

Segítettük a Pest Megyei Örökségvédelmi Iroda programjainak megvalósulását. Az Ipari örökség szakbizottság nagy érdeklődést kiváltó programot szervezett.

Teljesen új feladat volt a világörökségi mentori egyeztetés felvállalása, ahol szakmai felkészültségünknek és tapasztalatunknak – és nem kevésbé Fejérdy Tamásnak – köszönhetően kapcsolódhattunk be egy nagyszabású szakmai munkába.

Ilyen sűrű események mellett véleményezzük, ha kell másnapra a törvénytervezeteket, ami Klaniczay Péter és Lőrincze Zsuzsa munkája nélkül a fentiek mellett már végképp megoldhatatlan lenne. Ennek a munkának az eredményességét nem abban kell mérni, hogy hány javaslatunkat fogadták meg, mert

akkor sikertelenségről szólhatnánk, hanem abban, hogy visszajelzéseinkkel meggyőződésünkről nyújthattunk tájékoztatást.

2014 fontos eseménye volt a Velencei Karta születésének 50. évfordulója alkalmából szervezett esztergomi konferencia. Ehhez kapcsolódott a Nemzetközi Falkép Bizottság ülése. Ez volt az elmúlt négy év harmadik jelentős nemzetközi szakmai rendezvénye. Most Wierdl Zsuzsa szervezésében.

Talán a hasonló rendezvények és a nemzetközi fórumokon való szakmai jelenlétnek köszönhetjük nemzetközi elismertségünket, amit az ICOMOS szervezet elnökének és az ICOMOS Akadémia elnökének 2014-es megtisztelő szakmai látogatása is visszajelez. Hasonló elismerésnek tekinthetjük Visy Zsolt Nemzetközi Tiszteletbeli Taggá választását. A Firenzei ICOMOS Közgyűlésen sajnálatosan kis létszámú küldöttség vehetett részt. Ennek ellenére a magyar delegációra az ott kiosztott megtisztelő feladatok, az új szervezeti szabályzatban elfogadott több magyar kezdeményezés mind a magyar aktivitást és annak kedvező nemzetközi visszajelzését jelenti.

Élve a lehetőséggel, elképesztő fejetlen előzmények ellenére, Firenzében bemutattuk az *Örökség a jövőnek - jövő az örökségnek* kiállítás anyagát és programját.

Aktív tagok vagyunk a Világörökség Bizottságban és az UNESCO Kulturális Bizottságában, az Európai Örökség Díjbizottság zsűrijének elnökét az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság adja, és több zsűribe és bizottságba is delegál tagot szervezetünk.

Mindemellett folyamatosan pályázunk, pályázunk, és pályázunk, e nélkül nem működhet szervezetünk. Pakulár Ibolya e téren is felbecsülhetetlen értékű munkát végez.

Keller Annamária munkája az egyre sokoldalúbb ICOMOS Híradó, ami a megszokott rendszerességgel jelenik meg. Önmagukban a programjainkról szóló beszámolók is gazdag tartalmat jelentettek az elmúlt évben, de emellett egyre több érdekes cikk jelenik meg tagjainktól. Ezeket köszönettel fogadjuk, továbbra is számítunk az értékes szakmai írásokra, beszámolókra, véleményekre.

Díjaink változatlan népszerűségnek örvendenek, egyre több helyről hallani, hogy az elismerések között az ICOMOS Díjat is egyre nagyobb hangsúllyal említik. A díj nem csak lehetőség a szakszerű műemlékvédelem elismerésére, hanem más oldalról fórum a szakmai partnerkapcsolatok építésére. A Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karának több tanszéke, a Kertészeti Egyetem, a Magyar Urbanisztikai Társaság, a Porta Speciosa, a Magyar Építőművészek Szövetsége, az Építész Kamara, a Magyar Régész Szövetség, az IUCN, hogy csak párat nevesítsék a sok közül, jó partnereink e téren.

Itt kell megemlíteni, hogy a Forster Központtal többszöri eredményes szakmai egyeztetés történt, kiváló szakmai együttműködésről beszélhetünk. A körülmények ismeretében a legnagyobb tisztelet mellett segítik a roppant szerény lehetőség biztosítása mellett munkánkat.

Gazdasági helyzet, források

A rettentő mély gödörből 2013-ban megkezdett kilábalás szerencsénkre nem állt meg. 2014-es munkának köszönhető, hogy gazdaságilag stabilizálódott a szervezet. Rég nem lehetett hasonló időben megállapítani, hogy biztosított a 2015-ös év gazdasági háttere, sőt korábbi munkánk benntartott eredményének köszönhetően tartalékolásra is nyílt lehetőségünk. Emellett több benyújtott pályázatunkat még nem bírálták el.

Rendezvényeink, kiadványaink megerősítik partnerkapcsolatainkat. Érdeklődést kiváltó szakmai programok nélkül kevesebb figyelem veszi körül a szervezetet, nehezebb támogatóinkat meggyőzni.

Igazán sikerült kihasználni a rendkívüli, egyedi feladatokból adódó egyszeri alkalmakat is. A MOL, a Creaton, az EMMI, a BM, az NKA támogató partnerek voltak, a Forster Központ továbbra is segíti irodánk fenntartását. Igazoltnak látszik, hogy csak a programok melletti szervezési munka teremti meg az iroda fenntartásának a lehetőségét.

Iroda nélkül nincs élet, nincs ICOMOS. Ennek a legnehezebb a fenntartását megoldani. Még ettől is nehezebb - igazán nem is tudtuk - Pakulár Ibolya és Keller Annamária munkáját megbecsülni. Ezúton tartozom köszönettel mindkettőjüknek a teljes tagság nevében, mert a 2014-es év eseményeinek feltételét ők állították elő. Köszönöm munkáját Fejérdy Tamás főtitkár és Visy Zsolt, valamint Klaniczay Péter alelnök uraknak, ugyanis nem volt mindig elmondható, hogy minden elnökségi tag komolyan kivette a részét a munkából. Most ez történt, csapatban dolgoztunk, munkájukat köszönöm, csakúgy, mint a vezetőség és a tagság támogatását.

Gazdasági évünk mérlege elkészült, az Ellenőrző Bizottság a könyveket és a gazdasági helyzetünket ismerve hozta meg javaslatát. Munkájukat eddig soha nem köszöntem meg, most visszamenőleg is szeretném elmaradásomat bepótolni.

Kérem a közgyűlés résztvevőit a beszámoló elfogadására és a vezetőség felmentésére.

Visy Zsolt: Alelnöki beszámoló a 2014-es évről

Az *Örökség a jövőnek – Jövő az örökségnek* című egyéves program kiváló lehetőséget nyújtott arra is, hogy a régészeti kutatások és a régészeti műemlékvédelem időszerű kérdéseit meg lehessen vitatni, gondjait, problémáit fel lehessen mutatni, és ezáltal a jövőre nézve is hasznos javaslatokat tenni. A kibővített elnökség ülésein sikerült kialakítani a program kiegyensúlyozott megvalósítását, amelyben arányos szerepet és hangsúlyt kapott a műemlékek mindegyik ága a régészettől az ipartörténeti emlékekig.

A régészet szerepe és lehetőségei címmel 2014. március 17-én Pécsen megrendezett konferencia teljes egészében a régészeti műemlékvédelemnek lett szentelve, de a program több másik helyszínén, konferenciáján, nemkülönben a vándorkiállításban helyet kaptak régészeti előadások, bemutatók, hiszen a régészet a műemléki gondolkodás és programok szinte mindegyikében jelen van.

A rendezvénysorozat záró konferenciáján Visy Zsolt *A régészeti műemlékvédelem helyzete és jövője* címmel tartott előadást szeptember 25-én Balatonfüreden. Hangsúlyozta, hogy kulturális örökségünk egységes egész, ingatlan örökségének jelentős, különleges része a régészeti örökség. Alapvetően két dologban különbözik a műemlékvédelem egyéb, talán nagyobb közfigyelemnek örvendő fajtáitól, hiszen az esetek legnagyobb részében romemlékek, illetve igen gyakran földből épültek, és ezért különleges védelemre, védőépületre vagy védőtetőre van szükségük.

Az előkészítés alatt álló *Ripa Pannonica in Hungary* című világörökségi nevezés régészeti, ami egyedülálló módon 124 egységbe foglalva 150-et is meghaladó számú régészeti műemléki helyszínt, köztük romemlékeket és régészeti kutatással azonosított lelőhelyeket tartalmaz. A Duna teljes magyarországi szakaszát átölelő nevezés kulturális turisztikai tervét az EMMI felkérésére a Magyar Limes Szövetség a közelmúltban készítette el.

Visy Zsolt alelnök a Régészeti Műemlékek Szakbizottsága elnökeként részt vett és előadást tartott az ICAHM (*International Committee on Archaeological Heritage Management*) immár második konferenciáján a kínai Jishou-ban. A konferencia általános témája a régészeti lelőhelyek és emlékhelyek állapotát, gondozását és védelmét szolgáló tervek, kezdeményezések és intézkedések voltak, de tekintettel arra, hogy a Selyemút világörökségi nevezése előkészületi stádiumban van, ennek a tervezett világörökségi helyszínek a kérdései különös hangsúlyt kaptak az előkészítés során. Visy Zsolt előadása a W.J.H. Willems-szel közösen jegyzett, *Frontiers of the Roman Empire world heritage site* előadás keretében *Comparative analysis of the Roman Limes and the Great Wall* címen hangzott el. Szomorú dolog, hogy a neves holland régészprofesszor 2014 december elején elhunyt.

Külön szekció foglalkozott a légitérészeti és távérzékelési eljárásoknak a régészeti örökségkezelésben játszott szerepével (*The appliance of aerial and satellite remote sensing to archaeological research and heritage management*). Az alaphangot D. Comer kiváló előadása adta meg, de figyelemre méltó volt a számos magas szintű kínai előadás is.

Az elnökségi és a vezetőségi üléseken való rendszeres részvétel során Visy Zsolt az ICOMOS szakmaiságának, tudományos ügyekben való hatékony szerepének, a veszélyeztetett műemléki helyszínek örökségvédelmi jellegű állásfoglalásainak és ajánlásainak a kialakításában tevékeny módon vett részt, valamint szerepet vállalt a régészeti műemlékek megvédése ügyében hozott állásfoglalások

elsődleges megfogalmazásának kialakításában. Az alelnök részt vett az ICOMOS 18., Firenzében rendezett közgyűlésén.

**Klanciczay Péter:
Alelnöki beszámoló a 2014-es évről**

Tisztelt Elnök úr, tisztelt Közgyűlés,

Dr. Nagy Gergely elnök úr már részben említette beszámolójában, hogy elsősorban a folyamatosan változó jogszabályok véleményezése volt a feladatom továbbra is, mint ahogy az elmúlt három év során tapasztalták.

Immár harmadik éve próbáljuk sokszor részletekbe menően megírni olykor egyik napról a másikra szakmai véleményünket a törvény és kormányrendeletek tervezeteivel kapcsolatban, noha többnyire tudjuk, hogy meglehetősen fölösleges energiapocsékolásról van szó, mivel a végleges jogszabályok általában alig módosulnak a vélemények hatására. Ebben a munkában jelentős segítséget nyújtott még Lőrincze Zsuzsa a műemléki kérdések terén és Visy Zsolt alelnök úr, a régészeti vonatkozások esetén.

Az ősszel jelentősen módosult az örökségvédelmi törvény, annak ellenére, hogy jeleztük a súlyos veszélyeket a műemlékek tervezett kategorizálásával kapcsolatban. Nem a műemlékállomány részletes revízióját kifogásoltuk, hanem annak elvi megközelítését és az erre fordítandó idő rövidségét. A szeptemberi előkészítő tárgyaláson már látszott, hogy a miniszterelnökség minden eddiginél jelentősebb változást óhajt bevezetni főként a műemlékek terén, elsősorban a műemlékek számának csökkentésével, több kategória bevezetésével, s leginkább az egyes kategóriákban érvényes eljárási szabályok jelentős enyhítésével. A törvény módosítása csak egyes főbb szabályok átírását jelentette, amit nem sokkal később követett a végrehajtási rendelet teljes újraalkotása. Ez utóbbit első ízben akkor kellett véleményoznünk, amikor még nem lehetett tudni, hogy a törvény mit is fog tartalmazni végső formájában. S noha nem lehettek kétségeink a javasolt módosítások figyelmen kívül hagyásáról, mégis szinte erőszakkal tűnt, hogy a részletes szabályozás társadalmi vitája a magasabb jogszabály ismerete nélkül zajlott.

Az év végére fel is fokozódtak a kedélyek, ugyanis az új rendelet tervezete akkora felháborodást keltett, hogy a bevezetését el kellett halasztani és – eddig szinte példátlan módon – újabb változat véleményezésére került sor immár ez év elején. Mint tudjuk a végleges eljárási jogszabály végül csak márciusban a műemlékek vonatkozásában alaposan megváltozva, a korábbi verzióhoz képest „puhább” megfogalmazásban jelent meg, s ugyanakkor számos ponton megoldatlan, illetve hiányos.

Természetesen ezzel együtt még számos, az építésüggyel kapcsolatos jogszabály módosítását is véleményeztük, a szakértői jogosítványokra és a világörökségi várományos helyszínekre vonatkozó jogszabály módosításaival együtt.

A rendelkezésre álló idő rövidsége miatt a Ráckevén elmondott beszámoló során csak a jogszabályokat érintettem, s ezért még további kiegészítéssel élnék.

A tavalyi év egyik nagy eredménye volt az „örökség a jövőnek – jövő az örökségnek” című program keretében az ún. kiskonferenciák sorozata és az azokat összegző füredi záró összejevetel. Sokan ott voltak ezeken nem csak tagjaink közül, hanem a szakma egészéből, az oktatói, hatósági oldalról, s nem különben a szakmagyakorlók köréből. Személyesen az év elején a felügyelet kérdéséről zajlott

veszprémi konferencián tartottam előadást, de több más helyszínen is részt vettem, ahol a régészeti, az ipari, valamint a kert-, illetve a világörökségi területekről, továbbá a történeti városról esett szó. Ezeken és a többi konferencián is az előadások színvonala és a résztvevők aktivitása rendkívül elismerésre méltó volt, jelezve, hogy a szakmának időről időre szüksége van a párbeszédre, amire – sajnálatosan – egyre kevesebb alkalom nyílik. A füredi konferencián, az év során lezajlott konferenciák összegzésére is sor került, amit általában a levezető elnökök tartottak. A veszprémi konferencián elnöklő Vukov Konstantin távolléte miatt a felügyelet problémáit én foglaltam össze, amit a konferencián csak rövidített formában adhattam elő és ezért a teljesebb változat megismerése – annak ellenére, hogy az azóta eltelt idő már sok területen újabb változást hozott – talán nem érdektelen:

A kulturális örökségvédelem szabályozásának kérdései és jövője

(Örökség a jövőnek – jövő az örökségnek program zárókonferenciája, Balatonfüred, 2014.09.25.)

Nagyot fordult az idő azóta, hogy az ún. kiskonferenciák tematikája szerint elindult az egyes szakterületek bemutatása és értékelése, s így ennek keretében február 4-én a felügyelet kérdése a jogszabályok és a szakképzés szemszögéből vált vizsgálat tárgyává. Végül rám, mint a téma főreferátumát tartó előadóra hárult – Dr. Vukov Konstantin levezető elnök elfoglaltsága miatt – a mai értékelés megtartása, aminek a szervezők által javasolt címe szerint mintha messze túl kellene lépnie a korábban tárgyalt témán és szinte az egész szakmát érintő jövőkép tekintetében kellene bizonyos iránymutatást adnia. E megtisztelő elvárásnak nyilván képtelenség a kérdés minden aspektusát érintő mélységben eleget tenni, nemcsak az idő rövidege miatt, hanem az utóbbi hónapok alatt sem szűnő - természetesen újabb és újabb fordulatokban bővelkedő - folyamatos átszervezés és várható újraszabályozás miatt sem. Mint ahogy a szakmát már szinte két évtizede érintő változások eddig sem voltak mentesek a korábbi szakmai elvárásokkal ellentétes döntésektől, nyilván a most folyamatban lévő átszervezés sem lesz az. Még szerencse, hogy a szervezők a szabályozás kérdéseire voltak kíváncsiak, ami – véleményem szerint – nem csak az amúgy is már agyonismételt jogszabályokat jelenti, hanem jóval túlmutat rajtuk, vagyis egyfajta önuralmat, etikát és mihez tartást kíván tisztázni. Ebben persze nem vagyunk és leszünk egyformák. Nemcsak azért mert különböző helyről indultunk, s máshol szívtuk magunkba azt a tudást, ami ennek a - talán nem is szakmának nevezném, hanem – életformának azt az interdiszciplináris háttérét jelenti, amit csak hosszú évek alatt, s folyton újabb ismeretekkel gazdagítva lehet elsajátítani. Természetesen egyetemi szintű szakképzésre alapozva, s egy percig sem gondolva azt, hogy bármilyen alkalmankénti összejövetel keretében tartott tájékoztató ezt helyettesítheti és mindjárt fel is jogosítja az illetőt, hogy minden további egyeztetés nélkül hozzon súlyos döntéseket a jövő számára történeti korok, formák, rétegek, együttesek átörökítése tekintetében. Persze ehhez egységes és közös fellépés kellene, aminek az esélye már több éve hamvába hullt, s mint hamut a szélben szórták széjjel a korábban legalább egy szervezeti egységben dolgozókat. Mindenki előtt ismert, még ha nem is volt részese közvetlenül, de hallomásból tapasztalhatta, számos kipróbált kollégánk kálváriáját és több esetben kényszerű távozását, ami a személyes veszteségen kívül hosszabb távon a műemlékek – vagy legyen a ma már általánosabb kifejezéssel kulturális örökség – védelmének csorbulását jelentheti.

A szervezők nem is csak a szakmánk egyik legfontosabb – s nem azért, mert én ezen a területen dolgozom több mint negyed évszázada – alappillére, a felügyelet szemszögéből várják az értékelést, hanem mindjárt az egész kulturális örökségvédelem egészére várnak gyógyírt. A felügyelet szakmai háttéréről és a szakképzésről vélhetően holnap Dr. Mezős Tamás előadásában lesz szó. Ehhez mégis annyit hozzátennék, hogy manapság, pontosabban ma – mivel ma van az egyik vizsganap a kötelező építésügyi vizsga letételére – úgy tűnik, hogy megfelelő szakember csak úgy születik, ha szó szerint bemagol, már ki tudja hányszor módosított, alapjában véve száz sebből vérző jogszabályokat. S ha a vizsgát, ha nem is az első, de a többedik kísérletre netán sikeresen leteszi, akkor már kezében is a marsallbot, ami minden döntésre feljogosítja. Csak egyet nem tud így elsajátítani, a klasszikus felügyeleti munkát, ami már így is veszélyben van, mert csak egy értékmérő létezik, a végeláthatatlan ügyiratok mennyisége. Hát nem, sajnos nem így van, legalábbis remélem.

A legújabb átszervezések nyomán – no, nem mintha részben ugyanazok a személyek ne vettek volna részt a két éve elindult teljes széthullás folyamatában – ismét úgy tűnik, hogy valahogy mégis jobb egy fedél alatt lenni, mint a különböző közigazgatási szinteken, eltérő érdekszférájú minisztériumok alá besorolva. Kérdés persze, hogy ezt az egyébként ígéretes lépést miért nem előzte meg egy legalább minimális társadalmi egyeztetés, egyrészt a szakma – különböző szinteken elhelyezkedő – jeles képviselőivel, másrészt a szakterülethez szorosan kapcsolódó kiváló civil szereplőkkel, mivel

teljesen evidens, hogy másképp érzékelhető a korábban szétdarabolt központi irányítás felől és másképp a frontvonalból, ill. a kívülről érdeklődők részéről a probléma és a megoldás iránya is.

Mintha még mindig hinnének egyesek abban, hogy célravezető a majd megmondjuk nektek a szakma művelésének minden fortélyát és a társadalom vélt vagy jogos elvárásait, s nem veszik észre, hogy közben arra nem jut figyelem, ami a legfontosabb, az örökség fennmaradására, hiszen ebben a nagyszerű mozgatásban a társaság jó része szétforgácsolódik és pusztán egzisztenciális kérdéssé válik sokak számára a hivatás. Ígéretesnek tűnő nyilatkozatok ugyan elhangzottak állandóságról, stabilitásról, hiteles helyreállításról, de ezek más oldalról keverednek olyan lázálmodokkal, miszerint egyes műemlékeket egy kis időre – mondjuk, amíg beléjük nem ölünk néhány milliárdot – egy külön kis akolba terelünk, történetesen egy külön helyettes államtitkárság alá és ott jól kistafírozva majdan visszaküldjük a futottak még emlékek csoportjába. Ez pénzügyi-gazdasági oldalról lehet, hogy jó ötletnek tűnik, viszont a műemlékek azonos elv szerinti megítélése és fennmaradása szempontjából spekulációs és leginkább – a nyilvánvaló pillanatnyi nyereségen túl – a libatöméshez hasonlatos folyamat, ami már az unió szerint is káros és a faj kiszigerelését idézi elő. Nem hiszem, hogy évszázadok óta térdig érő romok soha nem volt formában történő végighajszolt felépítése és nehezen működtethető turisztikai légvárak hoznák meg a hiteles helyreállításért járó elismerést. Nem azt mondom, hogy ne találjunk értelmes célokhoz megfelelő forrásokat, de általában inkább fordított a helyzet, egyszerűen a pénzhez keressük a célt, de azért lássuk be, a szakszerű munkához több kell.

Először is a jól szervezett hadsereg mintájára jó felszereltség szükséges, ami nemcsak a területen való mielőbbi és gyors intézkedést segíti, hanem megfelelő eszközöket is biztosít a magas színvonalú, gyors, ügyfélbarát stb. munkához. Továbbá jól képzett szakemberek kellene, akiknek egyrészt ez a hivatás életcél és nem csak kényszerű megélhetés, s legyen egyben érdem és kiváltság ebben a szakmában dolgozni, amihez megfelelő szakképzettség legyen a belépő. Természetesen nem egy katonai szervezet hierarchikus parancsuralmi rendszere a kívánatos, ahol az azonos problémák között őrlődő kollégák még kapcsolatba se tudnak lépni egymással, mivel valahogy gyanússá vált az egymás közötti párbeszéd, s ezt nemcsak az elszigetelt kormányhivatali kommunikációs rendszerek nehezítik, hanem valami felsőbb utasításra az elérhetőségek sem nyilvánosak. S itt kell említést tenni arról a végtelenül demoralizáló lépésről, aminek a megyei kormányhivatalokba szétszórt társaság túlnyomó többsége ki volt téve, mivel korábbi fizetésük jelentősen lecsökkent a járási szintre történő átsoroláskor. Érthetetlen, hogy miért kell még tovább rontani a köztisztviselők körében az amúgy is – a médiákban hangoztatottakkal ellentétben – általánosan rossz megélhetési feltételeken.

Azért nem feledkezhetek meg a jogszabályokról sem, már csak azért sem, mert korábban még külön felkérésre, utóbb már szinte csak fogadatlan prókátorként számos jogszabály tervezetéhez szóltam hozzá, s néhány javaslattal élnék. A szeptember eleji bődületes nagyságú salátatörvény (221/2014 számú kormányrendelet), ami majdnem ezer tételben inkább jogtechnikai módosítást rendelt el, a szakterületünk tekintetében is azért előirányzott néhány változást. A legszembetűnőbb, hogy a korábban még egyértelműen különváló régészeti és műemléki örökség és értékvédelem – véleményem szerint kissé túlzottan általánosítva – kezd a ma már szinte egyeduralmódóvá váló kulturális örökség fogalmával azonosulni. Csak nehogy eljussunk a turisztikai attrakció, az élménypark, mint integrált kulturális örökség fogalmának jogszabályi definíciójához, mint ahogy uniós beruházás ezek nélkül már alig létezik.

Még meg kell említenem – a teljesség igénye nélkül – a rövid fennállása alatt is már többször módosított legfontosabb jogszabályunk (a 393/2012 kormányrendelet) néhány anomáliáját. Továbbra is rendkívül ellentmondásos a Műemléki jelentőségű területek tekintetében a nem építési engedélyköteles tevékenységek örökségvédelmi engedélyezése az építmények közterület felé néző homlokzatain (3. § 3. bek.) akkor, amikor az építésügyi szabályozás szerint (312/2012 kormányrendelet 1. melléklete) az – az egyébként normális szakmai ésszel felfoghatatlan – első 10 méteren belül szinte ugyanarra építési engedélyezési eljárás van érvényben, természetesen az örökségvédelmi hatóság szakhatósági részvételével. Nyilván ezt részleteiben lehetne boncolgatni, de erre jelenleg nincs lehetőségem. Viszont vigasztalásul annyit, hogy egyes esetekben tanult és tapasztalt önkormányzati kollégák összeségben tanakodnak, hogy egy-egy kisebb átalakítás vagy felújítás milyen típusú engedélyezés alá esik. Mindez az egyszerűbb építésigazgatás jegyében. S tovább megyek: az előzetes nyilatkozat intézményének egyes esetekben mindent felülíró és semmilyen elvárással, kötelezettséggel nem járó engedélyező erejét rendkívül károsnak tartom, s nem csak azért mert félreérthető. Ugyanis, ha valami előzetes, akkor azt valami követni fogja, vagyis az egyes kérdésekkel kapcsolatos tájékoztatást nyilván a részletes tervezés. A baj leginkább az, hogy így fontos esetekben is kikerülhető az alapos és szükséges előkészítés, dokumentálás és a megfelelő szakmai színvonal elvárása, hiszen egy meghatározatlan tartalmú beadványra, amennyiben az illető

kolléga nem ismeri fel annak veszélyét – hogy más esetet ne is feltételezzek –, egy bólintással végérvényesen tönkretelhetjük az adott emléket.

Most nem térek ki az építéstörténeti vizsgálat és értékleltár összefüggéseire (1. melléklet), valamint a roncsolásos falkutatás építés közben történő – leginkább az építető számára teljesen érdektelen – elvégezhetőségének roppant csekély lehetőségére, viszont a legnagyobb bajnak ebben a műfajban azt érzem, hogy az egyes szakterületek képviselői sok esetben egymástól teljesen függetlenül végzik a munkájukat, s a dokumentálás eltérő szempontjai mellett még sokszor más következtetésre is jutnak. Mivel általában a kutatás a tervezéssel egy időben zajlik, ezért vajmi kevés az esély, hogy a kellően kimerített dokumentáció mindenki által érthető módon váljék időben ismertté. A jogszabály több hónapos határidőt jelöl meg a dokumentáció benyújtására, bocsánat: OÉNY-be való feltöltésére, ami szintén képtelen elvárás ebben a műfajban, hiszen az adatokat használni kell és nem egy sokaknak elérhetetlen, ill. kezelhetetlen rendszerben tárolni. Arról nem is beszélve, hogy a meglétét kell ellenőrizni és nem a tartalmát. Ha már e részterületeknél tartunk, szintén régóta feszítő kérdés, a restaurátori beavatkozásoknál a részleges (vagy szondázó), ill. a kiterjesztett és teljes feltárások megkülönböztetése, továbbá érthetetlen, hogy a szakmai átvételi zsűri megkövetelése miatt maradt rendre ki az eddigi módosításokból.

A kutatások és restaurálások, mint a helyreállításokhoz kapcsolódó két legfontosabb szakterület mellett, a szerkezeti, épületdiagnosztikai, s tovább menve a – ma már megkerülhetetlen – épületenergetikai szakterületek fontosságát fölösleges hangsúlyozni, ezért a korábban létező és az egységes szervezetben gördülékenyebben megoldható szakreferenci véleményezés továbbra is fontos kérdés. Amikor már kikerülhetetlenül sokszor csak internetes alapú kommunikáció zajlik kérelmek, tervek, határozatok tekintetében, az ÉTDR-ről nem is beszélve – nem kibővíve a mindenki által követhető papíralapú levelezést – óhatatlanul szükségessé válik, hogy a szakvéleményekhez is hasonlóan hamar hozzájusson az érintett. Nyilván ehhez mielőbb át kell gondolni az új szervezeti formában való működést az eddigi tapasztalatok alapján.

Persze nem akarok megfélemlíteni az eddig még igen kevésbé taglalt speciális területekről sem, mint a temetők, ahol máig nem tisztázott kellően, hogy bizonyos építmények, ill. síremlékek védelme esetén az egész temetőre, ill. környezetére mik az eljárási szabályok.

Az egyik legnagyobb problémának látom viszont, hogy egyetlen jogszabály sem foglalkozik részletesen azzal, ami nap, mint nap borzolja a régész és műemlék felügyelők életét, s ez a településrendezési tervek véleményezése államigazgatási eljárás keretében. Itt a ma már kilátástalanul egymásba fonódó és hetenként akár több településre vagy részterületre vonatkozó településfejlesztési koncepció, szerkezeti terv (SZT), helyi építési szabályzat (HÉSZ), szabályozási terv (SZT), továbbá a legnagyobb mumus, a rész-, ill. teljes területre kiterjedő az örökségvédelmi hatástanulmány elemzése, véleményezése megoldhatatlan feladatot jelent az amúgy is létszámhiánnyal küszködő irodákban, nem beszélve a kollégák érthetően hiányos városépítészeti felkészültségéről. A véleményezés ennek megfelelően rendre elkészik, vagy semmitmondó, ill. nem kellően megalapozott az esetleg korábban nem ismert település értékeinek felülvizsgálata során. Arról nem is beszélve, hogy gigászi küzdelem folyik az örökségvédelmi hatástanulmány épített örökségre vonatkozó fejezetének megfelelő tartalmú kidolgozása érdekében, ugyanis rendre ez a munkarész hiányos, pénzügyi okokra hivatkozva, s ebből következően a tervi elhatározások sem lehetnek megalapozottak. Jelenleg semmilyen útmutató nem segíti a kollégákat, a korábbi szakreferenci kapcsolat – látva a tervek mennyiségét, sőt az elvárások szerint 2015 végéig az összes településrendezési terv korszerűsítésének követelményét – elégtelennek tűnik.

Most már végképp nem mélyedhetek el a másik legfontosabb rendelettel (a 312/2012 korm. rend.) szorosan összefüggő ellentmondásokban, csak egyedül azt emelném ki, hogy már a két évvel ezelőtti első kimondása óta folyamatosan követeljük a műemléki környezetekben (MK) zajló építészeti eljárások esetén a kellő szakmai indoklás nélkül elvont szakhatósági jogkör visszaállításának fontosságát. Mivel e területek felügyeletét a szakmai szervezettől elvonták és ezt a feladatot nem bízták jogszabállyal alátámasztva senkire, pl. az önkormányzatra sem, ezért mondanom sem kell, hogy milyen veszélyek várhatóak. Itt nem csak az egyes emlékek szomszédos ingatlanjairól van szó, hanem a több ezer, akár jelentős területet, netán egész városközpontot (Cegléd, Nagykőrös, Debrecen) is lefedő, a történeti városszövet és a morfológia szempontjából is rendkívül fontos egységekről.

Kapcsolódó és már régóta megoldatlan kérdés még a műemléki védettségű és egyben természetvédelem alatt is álló történeti parkokban a fakivágás engedélyezése, ugyanis a természetvédelemnek, mint engedélyező hatóságnak, nem szakhatósága az örökségvédelem és ugyanígy a tűzjelző berendezések engedélyezése esetén sem keresi meg a tűzvédelmi hatóság az

örökségvédelmet. Sőt az ingatlanügyi kérdések közül a művelési ág megváltoztatása esetén sem tud érdemben eljárni az örökségvédelmi hatóság.

Egy rövid hozzászólás kapcsán az említett néhány kérdés is soknak tűnhet, de remélve, hogy az érintettek a továbbiakban nyitottabbak lesznek a párbeszédre, a kérdések elmélyítésére az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság szakértői készséggel vállalkoznak.

* *

Szakbizottsági beszámolók

Kulturális Turizmus Szakbizottság éves beszámolója - 2014

A szakbizottság programjait az elmúlt évben is a szakbizottsági kereteket messze meghaladó érdeklődés kísérte. A sikeres programok kidolgozásában és lebonyolításában a szakbizottság tagjai mellett felkért szakemberek és más szakmai szervezetek és azok tagjai (pl. MUT) is részt vettek. Számos turisztikai szempontból is jelentős épület/együttes felújításának eredményeivel ismerkedhettünk meg. E mellett múzeumi program és előadások is gazdagították tapasztalatainkat és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság "Jövő az örökségnek" programsorozatának kulturális turizmussal foglalkozó programját is sikerrel bonyolítottuk le.

- *Februárban* "A királyi palota - a kultúra vára A Budavári Palota története 1686-tól napjainkig" című új állandó kiállítással ismerkedhettünk meg Dr. Farbaky Péter építész, művészettörténész a BTM főigazgatója és Rostás Péter főigazgató-helyettes, a kiállítás alkotójának és kurátorának szakvezetésével.

- *Márciusban* Janotti Judit felügyelő és Gerényi Viktor, a helyreállítás műemlékes műszaki vezetőjével tekinthettük meg a Várkert Bazár folyamatban lévő felújítási és restaurálási munkáit. A Mária szobor alatti várfaltól kiindulva a csigalépcsőn és a vízfordó alagúton át a Lánchíd utcai homlokzatokig, a bazársorig, a pavilonokig, sőt a Gloriettig és az Erzsébet lépcsőig ismerhettük meg a folyamatban lévő helyreállítási és restaurálási munkákat.

- *Áprilisban, majd a nagy sikerre való tekintettel megismételve júniusban* került sor Slama Györgyné Börzsök Gizella tagtársunk előadására, a Campus Hungary ösztöndíj keretében megvalósított római és *júliusban* bolognai kutatásainak tapasztalatairól. Börzsök Gizella előadásának tanulságai számunkra is példaértékűek lehetnének. Az általa bemutatott különleges múzeumok* sikeres és korszerű római illetve bolognai örökséggazdálkodási, valamint város- és turisztikai fejlesztés eredményeként jöttek létre. A múzeumok jeles tervezők közreműködésével Róma és Bologna ipari jellegű épületeiben a történeti belvároson kívül valósultak meg! Az immár 10 éve sikeresen működő intézmények hozzájárultak az épített örökség megőrzéséhez, a barna mezős területek rehabilitálásához és a város turisztikai kínálatának gazdagításához! Sajnos azonban a mi múzeumfejlesztési elképzeléseinket ezek a tapasztalatok egyáltalán nem befolyásolják, mert az illetékesek nem ismerik, vagy ami még rosszabb, hogy ismerik, de nem vesznek, vagy nem akarnak róla tudomást venni. (Ez utóbbi két rendezvény a MUT-tal közös szervezésben valósult meg)

- *Októberben* az építésztervező Potzner Ferenc Ybl díjas építész, művészettörténész vezetésével ismét ellátogattunk a Várkert Bazárba, ahol megismerhettük a helyreállított, a rekonstruált és az újonnan kialakított építészeti részleteket és az ezekkel kapcsolatos szakmai megfontolásokat, problémákat.

- *Decemberben* pedig a Zeneakadémia felújításának folyamatát és eredményeit ismerhette meg az érdeklődők népes csapata Lakatos Gergely főmérnök, Magyarai Éva Ybl díjas belsőépítész és Pazár Béla Ybl díjas építész vezetésével.

- Végül, de egyáltalán nem utolsó sorban, sőt, meg kell említeni az "Örökség a jövőnek - Jövő az örökségnek" című programsorozat keretében "Élő örökség a kreatív turizmus és a társadalom szolgálatában" címmel megrendezett sikeres debreceni "kiskonferenciát", amelynek előadói között a szakbizottság tagjai (Kacsokovics Fruzsina és Virág Zsolt) mellett szereplői voltak a régió szakemberei (Gencsi Zoltán és Tolnay Zsuzsa), valamint más ICOMOS tagok és szakemberek (Beleznay Éva,

Györfy Katalin, Vajda József) is. A konferencia fontos eredménye volt, hogy felhívta a szakemberek és az érdeklődők figyelmét a helyi örökség sajátosságaira és jelentőségére, valamint az ICOMOS Kulturális Turizmus Kartájának elveit követve és annak szellemében az örökség turisztikai hasznosításának gyakorlati lehetőségeire is.

*Pl. a MAXXI, hivatalos nevén: Maxxi Museo Nazionale delle Arti del XXI Secolo, vagyis a XXI. Századi Művészetek Nemzeti Múzeuma, amelynek megtervezésére a Kulturális Minisztérium 1998-ban nemzetközi pályázatot írt ki. Ezt a pályázatot – 273 pályázó közül – a híres angol-iraki építészternök asszony, Zaha Hadid nyerte meg. Így a város északi részén, a régi kaszárnya területén, annak épületeit is felhasználva, a városi szövetbe jól illeszkedő, a múzeum funkcióját is képviselő architektúra készült, amely külső és belső megjelenésében is különleges.

Kovács Erzsébet
szakbizottsági elnök

✱

Népi Építészeti Szakbizottság éves beszámolója - 2014

A Szakbizottság legjelentősebb 2014. évi eseménye a *Hol tart ma? a népi műemlékvédelem* címmel 2014. október 2–4. között megrendezett XIX. Békési Népi Építészeti Tanácskozás volt. A konferencia annak ellenére eredményesen zárult, hogy – a 2012. évihez hasonlóan – most is az örökségvédelmet irányító intézmények átalakítása, a várható, de bizonytalan jogszabályi változások közepette szerveztük és tartottuk meg. A pozitív visszajelzések és a résztvevők magas száma mutatja, hogy a népi építészet aktuális kérdései változatlanul érdeklik a hivatásos műemlékvédőket, az építészeket, néprajzosokat és a civil szervezetek képviselőit. A meghívásunkat elfogadó 20 előadó a vidéki építészeti értékvédelem különböző területeiről, lehetőségekről, módszerekről számolt be. Programunkban két, felmérőtáborok eredményeit bemutató kiállítás – *Énlaka kulturális öröksége és a Makkos fazártól az ágasfáig* – is szerepelt.

A Tanácskozás előadásait több mint hetven ember hallgatta végig és vett részt a Maros völgye Arad környéki szakaszára vezető szakmai kiránduláson, ahol az Észak-Bánát egykor és ma is különböző nemzetiségek által lakott falvait jártuk be Tanulmányutunk zárásaként koszorúzással emlékeztünk a Vesztóhely emlékműnél az aradi vértanúkra. A Tanácskozásról ismertetések jelentek meg az ICOMOS Híradóban és az ICOMOS honlapján. A konferenciára hagyományaink szerint megjelentettük az előző, a XVIII. Népi Építészeti Tanácskozás előadásait közreadó kötetet *Ki van itthon?* címmel. A Tanácskozás megvalósításának és a tanulmánykötet kiadásának anyagi háttérét az NKA támogatása és további szponzorok segítsége biztosította.

Az ICOMOS szakmai szervezésében rendezett Örökség a jövőnek – Jövő az örökségnek konferencia sorozat eseményein, programjában Szakbizottságunk tagjai aktívan részt vettek. A kiskonferenciák sorát Szegeden a Népi építészeti emlékeink védelmének kérdései és lehetőségei nyitották. Az ott elhangzott négy előadást Szakbizottságunk tagjai tartották, a prezentációkat követő eszmecsere is aktív szakbizottsági részvétellel zajlott. Összegzését a programzáró balatonfüredi konferencián A népi építészet kérdéseiről és jövőjéről – *Hogyan tovább népi műemlékvédelem?* címmel Dobosyné Antal Anna ismertette.

A 2013-ban megjelent *Hollókő öröksége* című kötet – melyben Szakbizottságunk tagjai szerkesztőkként és szerzőkként egyaránt közreműködtek – 2014 februárjában Hollókő Román András Látogatóházban is bemutatásra került.

A Népi Építészeti Szakbizottság tagjainak száma 2014-ben 9 fővel bővült.

Dobosyné Antal Anna
szakbizottsági elnök

✱

Örökség dokumentációs Szakbizottság éves beszámolója 2014

2014. évben szakbizottságunk **számos nemzetközi konferencián** képviselte az ICOMOS Magyar Nemzeti bizottságot:

- DENKMAL–Lipcse: Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságot szakbizottságunk a magyar standot segítette (kiállítás: Mátyás templom, Magyar Állami Operaház)
Konzultációk keretében számos szakmai társ szervezettel alakítottunk ki kapcsolatot.
- PHOTOKINA–Köln: Fotótechnikai fejlesztések, vizsgálatokon való személyes részvétel és konzultációk (Nikon, Phase One)
- INTERGEO–Berlin: korszerű technológiák, adaptációs lehetőségek, 3D foto technológiai szoftverek tesztelése.

Hazai konferenciákon - szakbizottságunk előadásai:

- Magyar Tudományos Akadémia: A Budavári koronázó főtemplom legújabb helyreállítása („Építészeti fotogrammetriától a 3D integrált virtuális megjelenítésig”)
- Magyar Nemzeti Múzeum: Régészeti és Művészettörténeti Társulat Magyar régészeti és műemléki kutatások külföldön sorozat.
- Kalocsa Érseki Székesegyház: Sajtótájékoztató a székesegyház ásatási munkáiról
- Debreceni Egyetem: Örökség a jövőnek - Jövő az örökségnek programsorozat „Élő örökség a kreatív turizmus és a társadalom szolgálatában” című konferenciáján a kulturális örökség WEB-es bemutatása és a turisztikai hasznosítás lehetőségei témában előadás.
- Esztergom vár: Az ICOMOS nemzetközi falkép szakbizottságának „*HAND-MADE SOLUTIONS OF MAN-MADE DISASTERS*” nemzetközi tanácskozásán előadás megtartása „*Technical Illustration of optimising 3D routes in Burma*” címmel. (Vajda J. és Vajda Á.)
- Visegrád MNM, Mátyás Király Múzeum: Örökség 3D, a kulturális örökség digitális dokumentálása (Kiállítás installálás és interaktív bemutató)
- Kossuth klub ismeretterjesztő előadás

További szakmai fórumon részvétel és képviselet:

- Esztergom: A velencei karta 50 éve;
- Székesfehérvár: Fialat középkoros régészek konferenciája;
- Ybl bicentenáriumi konferenciái (Corvinus Egyetem, Operaház, Fővárosi Levéltár)
- FUGA központ előadások

3D (IVW) virtuális séták interneten, világörökségi helyszínek és kiemelt épített örökségeinkről.

Folytatódott szakbizottságunk éveken át tartó *nagyszabású* programja, az örökség dokumentációk mai informatikai követelményeknek megfelelő *újszerű és hatékony* bemutatásának feltöltése.

Ingyenes internetes felületen angol és magyar nyelvű közzététellel szándékunk az ismeretterjesztés elősegítése a hazai mellett a nemzeti bizottságok tagjai számára is.

Célterületeink a világörökségi helyszínek és értékes épített örökségi helyszínek mellett a belpolitikai vagy háborús helyzet által jelenleg nehezen vagy egyáltalán nem látogatható területek bemutatása 3D virtuális sétával.

Számos helyszín mellett már elkészültünk: Laosz és Myanmar világörökségi helyszíneinek feltöltésével, a szíriai Tartous város katedrális és Múzeuma valamint a templomosok erődjének bemutatójával, az unikális, még nem igazán látogatott Üzbegisztán bemutatójával a kambodzsai Angkor templomvárosban található Bayon buddhista szentéllyel.

További elérhető nemzetközi műemléki helyszínek virtuális barangolása:

- Szíria Margat lovagvár építészeti felmérési munkálatai:
<http://www.3dtour.eu/hu/portfolio/memelekek/varakkastelyokes-palotak/margat-al-marqab-sziria.html>
- Libanon sziklatemplom helyszíni felméréséről és dokumentálásáról készített multimédia:
<http://www.3dtour.eu/hu/portfolio/regeszeti-dokumentacio/deir-el-shalib-libanon.html>
- Kambodzsa Sambor Prei Kuk , magyar japán együttműködés:
http://visit360.net/pano/sambor_prei_kuk/

Hazai elérhető projektek:

- Folyamatában lévő Sátoraljaújhely vár ásatását szakbizottságunk szakemberei folyamatosan dokumentálják. Ez alapján a kutató régész által rendezett kiállításról elkészítettük ennek 3D virtuális multimédiás megjelenítését. <http://visit360.net/clients/eltuntvar/>
- Sárospatakon turisztikai attrakciófejlesztés keretében a régészeti feltárt II. Rákóczi György ágyúöntője helyén látogatóközpont épült. A feltárásokat és az ágyúöntő rekonstrukciót is bemutató kiállítás 3D virtuális bejárását lehetővé tevő tartalmak fejlesztését és feltöltését szakbizottságunk tagjai készítették.
<http://visit360.net/clients/spagyuonto/>
- Egy kiállítás virtuális megjelenítése
<http://visit360.net/clients/gertrudis/>

Szakmai dokumentációs programokban aktívan vettek részt tagjaink:

- Zsámbéki vár régészeti feltárása
- Kalocsa székesegyház ásatási dokumentálása
- Csókakői vár, törökkori épületfeltárás
- Mátyás templom történelmi harangszerkezet rekonstrukció dokumentálása

Oktatási, előadói tevékenység :

- Egyetemi oktatás: *Kolozsvári Bolyai Egyetem Műemlékvédelmi Szakmérnök-képzés*
Műemlékek beavatkozás előtti állapot-dokumentálása tantárgy oktatása.
- Részvétel doktori disszertáció nyilvános védésén

Publikáció:

- A Belvárosi Plébániatemplom monográfiájához kutatási anyag
- „A Mátyás templom évszázadai” kiállítás katalógus illusztrációk

Vajda József
szakbizottsági elnök

*

Régészeti Műemlékhelyek Szakbizottság éves beszámolója - 2014

1. Örökség a jövőnek – Jövő az örökségnek

Az Örökség a jövőnek – Jövő az örökségnek című egyéves program kiváló lehetőséget nyújtott arra is, hogy a régészeti kutatások és a régészeti műemlékvédelem időszerű kérdéseit meg lehessen vitatni, gondjait, problémáit fel lehessen mutatni, és ezáltal a jövőre nézve is hasznos javaslatokat tenni. A régészet szerepe és lehetőségei címmel március 17-én Pécsen megrendezett konferencia teljes egészében a régészeti műemlékvédelemnek lett szentelve, de a program több másik helyszínén, konferenciáján, nemkülönben a vándorkiállításban helyet kaptak régészeti előadások, bemutatók, hiszen a régészet a műemléki gondolkodás és programok szinte mindegyikében jelen van a régészet, gondoljunk akár felügyeletre és a jogszabályi háttérre, az állagmegóvásra és helyreállításra, a kutatásra, a történeti városokban folyó komplex régészeti-műemléki munkára, a kulturális turizmusra vagy a világörökségre. A pécsi konferencia előadói Dr. Wollák Katalin B. Kiss Zsuzsa, Újlaki Zsuzsánna és Dr. Zsidi Paula voltak. Az előadások és a vita után Márta István és Dr. Csornay Boldizsár nyitották meg a kiállítást.

A rendezvénysorozat zárókonferenciáján Visy Zsolt. tartott előadást A régészeti műemlékvédelem helyzete és jövője címmel szeptember 25-én Balatonfüreden. Hangsúlyozta, hogy kulturális örökségünk egységes egész, ingatlan örökségének jelentős, különleges része a régészeti örökség. Alapvetően két dologban különbözik a műemlékvédelem egyéb, talán nagyobb közfigyelemnek örvendő fajtáitól, hiszen az esetek legnagyobb részében romemlékek, illetve igen gyakran földből épültek, és ezért különleges védelemre, védőépületre vagy védőtetőre van szükségük.

Az Régészeti Műemléki Szakbizottság üdvözölte a víz alatti kulturális örökségről szóló, Párizsban, 2001. év november hó 2. napján elfogadott UNESCO egyezmény Magyarország által való ratifikálását. Az egyezmény több országban való ratifikálása máris fellendítette a víz alatti régészeti kutatásokat, egyebek mellett az I. világháborúban elsüllyedt hajók felkutatását az Adriai tengeren.

Felvetette, hogy a légi távérzékelési engedélyeztetési eljárásra vonatkozó 2012. évi rendelet a régészeti légifelderítésre is vonatkozik. Megfontolandó lenne, hogy a távérzékelési engedélyt legalább éves időszakra, általános légirégészeti célokhoz és repülési paraméterekhez igazodóan lehessen kérvényezni.

Az előkészítés alatt álló Ripa Pannonica in Hungary című világörökségi nevezés régészeti, ami egyedülálló módon 124 egységbe foglalva 150-et is meghaladó számú régészeti műemléki helyszínt, köztük romemlékeket és régészeti kutatással azonosított lelőhelyeket tartalmaz. A Duna teljes magyarországi szakaszát átölelő nevezés kulturális turisztikai tervét az EMMI felkérésére a Magyar Limes Szövetség a közelmúltban készítette el.

2. Komplex műemléki felmérés Énlakán

A Pécsi Tudományegyetem Régészet Tanszéke, valamint Építészkivitelezési és Mérnöki Menedzsment Tanszéke 2012-ben kezdte el Énlaka műemléki felmérését. A munka eredményesen folyik, 2014-ben harmadik évébe lépett. Egyedülálló módon komplex felmérés történik, amennyiben nemcsak az épületek, hanem a teljes porták felvétele megtörténik, és emellett mindenre kiterjedő néprajzi gyűjtés is folyik. Ezek mellett a temető 18-19. századi sírköveinek teljes körű dokumentálását is elvégzi a csoport. A felmérés a székelykeresztúri Molnár István Múzeummal és az Énlaka Alapítvánnyal kötött szerződés alapján történik. A tárgyévben a Nemzetstratégiai Kutatóintézet támogatása tette lehetővé, hogy a 21 fős egyetemi kutatócsoport 10 napon át dolgozhasson. Amellett, hogy a részletes jelentések elkészültek, a felmérési anyagból poszter kiállítás is készült, amely a korábbi, hasonló kiállítás bővítésével valósult meg. Az első év eredményeit bemutató kiállítást Budapesten a Hagyományok Háza, Erdélyben a Molnár István Múzeum, a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum, Kolozsvárott pedig a Kriza János Társaság mutatta be. A munkában Dolgos Veronika (néprajz) dr. Kondor Tamás (építész) és Visy Zsolt vezetésével dolgozott a három csoport.

Castellum kilátó: Énlaka keleti határában egy római auxiliáris tábor van, amely Dacia provincia keleti limesét védte. A tábort és a mellette lévő katonai fürdőt néhány ásatásból, légifelvételekből és a geofizikai mérésekből ismerjük, de felszíni nyoma nincs, fölötté szántó föld húzódik. A római erődre való figyelemfelkeltés és tájékoztatás céljából az egyetemi csoport megépítette a Castellum kilátót az Énlakára vezető országút mellett, a tábor fölé magasodó domboldalon, ahonnan a táborra és a falura egyaránt szép kilátás nyílik. A csoport vezetője Kondor Tamás volt, a tervezés és a kivitelezés közös munka. Az ismertető szövegeket Visy Zsolt írta. Ezek magyar, angol és román nyelven olvashatók.

3. Szigetvár

A szigetvári várban és környékén magyar-török együttműködés keretében nagyléptékű kutatássorozat indult meg, aminek régészeti szakértője és vezetője Hancz Erika tagtársunk, a PTE tanársegédje. A megindult kutatásokról a 2014-ben megjelent kötet számol be. Ezen belül különös hangsúllyal szerepelnek a régészeti örökségvédelmi feladatok és eredmények.

4. ICAHM 2014-ben Jishou-ban (Kína) tartott éves konferenciája

Az ICAHM (*International Committee on Archaeological Heritage Management*) immár második konferenciáját a Jishou University meghívására ebben a kínai városban tartotta. A konferencián, mint az ICAHM korábbi európai alelnöke és magyarországi csoportjának (az ICOMOS Hungary Régészeti Műemlékvédelmi Szakbizottsága) elnöke, Visy Zsolt vett részt. A konferencia általános témája a régészeti lelőhelyek és emlékhelyek állapotát, gondozását és védelmét szolgáló tervek, kezdeményezések és intézkedések voltak, de tekintettel arra, hogy a Selyemút világörökségi nevezése előkészületi stádiumban van, és mivel az ICAHM rendszeresen felkérést kap a régészeti helyszínek világörökségi nevezésének helyszíni és „desktop” elbírálására, ennek a tervezett világörökségi helyszínek a kérdései különös hangsúlyt kaptak az előkészítés során.

A konferencián számos előadás hangzott el. Az I. szekció, *The Management of Linear, Transnational and Serial Sites such as the Silk Route, the Roman Limes or the Great Wall* keretében hangzott el Visy Zs. előadása a W.J.H. Willems-szel közösen jegyzett, *Frontiers of the Roman Empire world heritage site* előadás keretében *Comparative analysis of the Roman Limes and the Great Wall* címen. Szomorú dolog, hogy a neves holland régészprofesszor december elején elhunyt.

Önálló szekciót kapott a nemzetközi pénzügyi világgal való kapcsolatok kérdése, *Workshop on Development, Compliance and Archaeological Heritage: working with international finance and business* szekciócímmel. Itt hangzott el Adrian Gligor, a *Rosia Montana Gold Corporation* szakmai elnökhelyettesének előadása a tervezett verespataki aranybányászatnak a régészetre és a régészeti műemlékvédelemre gyakorolt, szerinte példaértékűen kiváló hatásáról. Már az előadás befogadása is kérdéseket vet föl, hiszen az ICAHM 2004-ben Lyonban tartott konferenciája súlyos aggályait fejezte ki a tervezett program miatt, az ICOMOS pedig 2002 óta minden közgyűlésén hasonló értelmű határozatot hozott. A felajánlott konzultációs lehetőségeket az RMGC nem fogadta el, ezekre válasz sem érkezett. Mindezeket felsorolva e sorok írója kifejtette, hogy az eddig végzett régészeti munka (feltárás, publikáció) színvonala jó, de igen súlyos gondot jelent, hogy a kutatások részleges volta miatt jelentős régészeti örökségtömeg pusztulna el a külszíni bányászat során, nem beszélve a hatalmas mennyiségű, számos nehézfémeket is tartalmazó cianidos zagyától, ami a 185 m magas gát meghibásodása esetén ökológiai katasztrófát okozna a Maros, a Tisza és a Duna völgyében. Nem tudni, miért, de a társelőadó David Jennings már nem tartotta meg *Rosia Montana Cultural Strategy compliance with European best practice and legal framework* címen meghirdetett előadását.

Külön szekció foglalkozott a légitérkezési és távérzékelési eljárásoknak a régészeti örökségkezelésben játszott szerepével (*The appliance of aerial and satellite remote sensing to archaeological research and heritage management*). Az alaphangot D. Comer kiváló előadása adta meg, de figyelemre méltó volt a számos magas szintű kínai előadás is.

Visy Zsolt
szakbizottsági elnök

Történeti Kertek Szakbizottság éves beszámolója – 2014

A 2014-es év legjelentősebb programja számunkra is a 2013 november 14-én indult „Örökség a jövőnek – jövő az örökségnek” című programsorozat volt, amelyben mi is kaptunk feladatot.

A mi programunkra július 22-én került sor *Kecskeméten* a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet dísztermében, az egykori refektóriumban. A kiskonferencia címe: "A történeti kertek védelmének lehetőségei és feladatai" volt.

A bevezető előadást Szabadics Anita tájépitész (NÖK) tartotta. A nagyszerű előadás ismertette a legfontosabb meghatározásokat, majd diagramokon mutatta be a hazai történeti kert- állomány megyénkénti összetételét, s a „sajátjogon” műemlékként védett kertek körét. Ismertette a kerthelyreállítás legfontosabb feladatait a kutatástól kezdve a tervezésig, kivitelezésig bezáróan. Rávilágított a jelenlegi jogszabályok visszásságaira, mint pl. a kertrégészet kérdése. Saját tervezői gyakorlatában előforduló példákkal illusztrálta az elmondottakat.

Kasza Gáborné építész, Bács-Kiskun megye műemlékvédelmi felügyelője érzékletesen és széles merítésben mutatta be az utóbbi időkben a megyében folyó kertkutatásokat és helyreállításokat.

Dr. Farkas Gábor Ybl díjas építész évtizedek óta foglalkozik Kecskemét városszerkezetében meghatározó szerepet játszó Főtér láncolat tervezésével. Izgalmas archív felvételekkel, tervekkel tárta fel azt a hosszú folyamatot, mire kialakult a tér mai képe.

Dr. Hajdu Nagy Gergely tájépitész (Lechner Központ) átfogó előadásában a kutatás elengedhetetlen fontosságára hívta fel a figyelmet, valamint a kertek védelmének mielőbbi megszervezésére, mivel mai napig csak igen töredékes a történeti kertként védett kertek listája. Kihangsúlyozta az értékek felismerésének, és megfelelő módon történő kezelésének fontosságát.

A megtartott konferencián nagyszámú és aktív közönség vett részt. A helyi szakmai és civil résztvevők mellett több budapesti kolléga is megjelent, részben a műemlékvédelem, részben a tájépitészet területéről. A közönség soraiban több olyan kolléga is helyet foglalt, akik az elmúlt évtizedekben rendkívül nagy szerepet játszottak Kecskemét zöldfelületeinek, köztereinek tervezésében, megóvásában.

A szeptemberi balatonfüredi zárókonferencia első napján, mint szakbizottságunk, valamint a kiskonferencia levezető elnökének, alkalmam volt egy rövid összegzés és jövőkép felvázolására. A referendum összeállítása előtt több kollégával is egyeztettem, mivel a szervezet készülő átalakítása, újraszervezése érinti az eddigi tevékenységi köröket, gyűjtemények ügyét, és ami még fontosabb, a műemléki tájépitészet helyzetét, jövőbeni lehetőségeit.

Beszámolómban a szűkös időkeret ellenére, megkíséreltem röviden összefoglalni a nagyobb problémaköröket. *Hozzászólásommal nem titkolt szándékom az volt, hogy a tájépitész, tájtörténész kollégák figyelmét felrázsam, és közös együttgondolkodásra készítsem!*

Az „Örökség a jövőnek – jövő az örökségnek” *kiállítás kerthelyreállításokat ugyan nem mutatott be, viszont az elmúlt időszakban több "szellemi" tevékenységet is támogatott az NKA, mint pl. kiállítások, könyvek megjelenését.* A programról beszámolót írtam a Tájépitészek internetes újságjában is.

Részt vettünk az Urbanisztikai Társaság és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság által meghirdetett Történeti városközpontok rehabilitációja c. pályázat bíráló bizottságában.

Az Örök-Zöld-Klub összejöveleteit 2014. januárjától már a FUGÁ-ban tartjuk. A klub átlag másfél- két havonta jelentkezett meghívott előadókkal. A tudományos igényű nyitó előadások a szakterület izgalmas kérdéseivel, feladataival foglalkoznak. Az előadásokat oldott hangvételű beszélgetések követik. Az év végén megemlékeztünk az Örök-Zöld-Klub 10 éves „születésnapjáról” is.

Szaktársaink közül többen folyamatosan tartanak tudományos és népszerűsítő előadásokat, jelentetnek meg cikkeket, tanulmányokat. Itt jegyezhetjük meg, hogy több ICOMOS tagunk erdélyi egyetemeken oktat, többek között a történeti kertek ügyét is szolgálva.

Célul tűztük ki, és 2014-ben sikerült is folyamatosan tartani a kapcsolatot a korábbi műemlékes kollégákkal, területi felügyelőkkel (Lechner Központ, NÖK, Foster Központ, Belügyminisztérium); a Corvinus Egyetem Tájépitészeti Karával, az MTA Tájépitészeti Albizottságával; az Építész Kamarával, valamint egyéb szakmai szervezeteinkkel (Tájépitész Szövetség). Nagyobb horderejű szakmai kérdésekben csak közösen léphetünk fel!

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsághoz érkező, s a *műemlékes szakmát érintő törvény előkészítések* megvitatásában is a lehetőségekhez képest szerepet vállaltunk.

Decemberben megkezdjük a 2015-re tervezett konferencia-workshop előkészítő munkáit.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy továbbra is felelősséget vállalunk a műemlékvédelem több évtizedes hagyományait képviselő értékek védelmében, és minden lehetséges fórumon megkísérelünk érvényt szerezni szakmai nézeteinknek!

Szikra Éva
szakbizottsági elnök

✱

Ipari Örökség Szakbizottság éves beszámolója - 2014

Az ICOMOS és a TICCIH (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage) közös bizottságaként működő Ipari Örökség Szakbizottság 2014-ben is hosszú távú célkitűzéseinek megfelelően folytatta munkáját, miszerint a magyarországi ipari kulturális örökség megőrzését kelet-közép-európai kontextusba helyezve, multidiszciplináris eszközökkel kívánja elősegíteni.

Tervei megvalósítására a Szakbizottság éves rendszerességgel megszervezésre kerülő rendezvénysorozatát indította. Az első nagyszabású eseményre, az *Ipari Örökség – Kultúra – Gazdaság* címmel megrendezett tudományos konferenciára 2014. február 27-én került sor a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum Elektrotechnikai Múzeumában. Az NKA Építőművészet és Örökségvédelem Kollégiuma támogatásával megrendezett konferencián három szekcióban nyolc előadás hangzott el a meghirdetett témakörben a történettudomány, az építészettudomány és a műemlékvédelem elméleti szempontjainak érvényesítésével az egyes szakterületek vezető kutatóinak az előadásában. A konferencia széles szakmai és civil közönséget mozgató meg.

A Szakbizottság csatlakozott az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület *Örökség a jövőnek – jövő az örökségnek* rendezvénysorozatához is. Ennek keretein belül 2014. május 20-án Miskolcon rendeztünk *Az ipari kulturális örökség védelmének sajátosságai és kérdései* címmel ún. kiskonferenciát Miskolcon, s tartott előadást *Az ipari kulturális örökség kérdései és jövőképe* címmel Németh Györgyi szakbizottsági elnök 2014. szeptember 25-én a balatonfüredi záró konferencián.

A Szakbizottság továbbra is eredményesen kapcsolódik be az ipari kulturális örökség nemzetközi kutatásába és védelmébe. Németh Györgyi meghívást kapott és megnyitó előadást tartott a Japánban 2014. márciusában a *Tomiooka Silk Mill and Related Sites* címmel megrendezett, illetve az Ostravában 2014. augusztus végén sorra kerülő és kelet-közép-európai szempontokat előtérbe helyező *Vestiges of Industry. A Quarter-Century Later* című nemzetközi konferenciára. A japán ipari együttes a konferenciának köszönhetően is 2014-ben szerencsésen bekerült a Világörökségbe.

Szintén nemzetközi kapcsolataink fejlesztését szolgálta az a Németh Györgyi és külföldi partnerei (Skócia, Taiwan) által szervezett szekció, amely a 19-20. századi iparvárosokat (*Industrial Cities from the 19th and 20th century and heritage conservation*) vizsgálta az örökségvédelem szempontjából globális perspektívában nyolc különböző nemzetiségű előadó részvételével az EAUH (European Association for Urban History) 12. nemzetközi konferenciáján 2014 szeptemberében Lisszabonban.

A Szakbizottság eredményeinek egyik örömteli jele, hogy rendezvényeinken rohamosan növekszik a résztvevők száma s ezzel együtt aktív tagjaink száma is folyamatosan nő.

Németh Györgyi
szakbizottsági elnök

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság 2014-es közhasznúsági beszámolója (Eredménykimutatás, Mérleg, és Közhasznúsági Melléklet) az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság www.icomos.hu honlapján tekinthető meg, az ICOMOS Híradóban csak Közgyűlésen is kivetített 5. sz. mellékletet tesszük közzé, (Egyszerűsített beszámoló eredménykimutatása a kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet részére – Beszámolási időszak: 2014. január 01. – 2014. december 31.) :

	1000HUF	Alaptevékenység		Vállalkozási tevékenység		Összesen	
		Előző év	Tárgyév	Előző év	Tárgyév	Előző év	Tárgyév
1	Értékesítés nettó árbevétele	6 783	7 364	800	1 300	7 583	8 664
2	Aktivált saját teljesítmények értéke	0	0	0	0	0	0
3	Egyéb bevételek	25 596	21 967	0	0	25 596	21 967
	ebből: - tagdíj, alapítótól kapott befizetés	4 542	4 800	0	0	4 542	4 800
	- támogatások	19 522	17 050	0	0	19 522	17 050
	- adományok	1 530	117	0	0	1 530	117
4	Pénzügyi műveletek bevételei	53	35	0	0	53	35
5	Rendkívüli bevételek	0	0	0	0	0	0
	ebből: - alapítótól kapott befizetés	0	0	0	0	0	0
	- támogatások	0	0	0	0	0	0
A.	Összes bevétel (1+2+3+4+5)	32 432	29 366	800	1 300	33 232	30 666
	ebből: - közhasznú tevékenység bevételei	32 432	29 366	0	0	32 432	29 366
6	Anyagjellegű ráfordítások	20 428	22 165	0	0	20 428	22 165
7	Személyi jellegű ráfordítások	9 131	8 636	0	0	9 131	8 636
	ebből: vezető tisztségviselők juttatásai	0	0	0	0	0	0
8	Értékcsökkenési leírás	94	33	0	0	94	33
9	Egyéb ráfordítások	0	1	0	0	0	1
10	Pénzügyi műveletek ráfordításai	4	28	0	0	4	28
11	Rendkívüli ráfordítások	0	0	0	0	0	0
B.	Összes ráfordítás (6+7+8+9+10+11)	29 657	30 863	0	0	29 657	30 863
	ebből: - közhasznú tevékenység ráfordításai	29 657	30 863	0	0	29 657	30 863
C.	Adózás előtti eredmény (A-B)	2 775	-1 497	800	1 300	3 575	- 197
	1000HUF	Alaptevékenység		Vállalkozási tevékenység		Összesen	
		Előző év	Tárgyév	Előző év	Tárgyév	Előző év	Tárgyév
12	Adófizetési kötelezettség	0	0	0	0	0	0
D.	Adózott eredmény (C-12)	2 775	-1 497	800	1 300	3 575	- 197
13	Jóváhagyott osztalék	0	0	0	0	0	0
E.	Tárgyévi eredmény (D-13)	2 775	-1 497	800	1 300	3 575	- 197
	Tájékoztató adatok						
A.	Központi költségvetési támogatás	19 484	16 995	0	0	19 484	16 995
B.	Helyi önkormányzati költségvetési támogatás	0	0	0	0	0	0
C.	Az Európai Unió strukturális alapjaiból, illetve a Kohéziós Alapból nyújtott támogatás	0	0	0	0	0	0
D.	Normatív támogatás	0	0	0	0	0	0
E.	A személyi jövedelemadó meghatározott részének adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvény alapján kiutalt összeg	38	55	0	0	38	55
F.	Közszolgáltatási bevétel	0	0	0	0	0	0

MÖLLER EMLÉKÉREM

A közgyűlésen ünnepélyes keretek között került kihirdetésre a 2014-es Möller István emlékérem kitüntetettje. Laudációt Fejérdy Tamás, az Emlékelem Bizottság tagja tartott.

A Möller emlékbizottság döntése alapján az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a Möller István Emlékérmet

Dr. Valter Ilona
régésznek

a műemlékvédelem szakterületén meghatározó szaktekintélynek ítélte oda, akinek a kutatásai nyomán jelentősen gazdagodott történelmi, kultúrtörténeti ismeretünk. Publikációinak, oktatási tevékenységének köszönhető, hogy középkori művészettörténetünk kapcsolatai jelentősen kiterjedhettek, gazdagítva a középkorral kapcsolatos szemléletünket; munkásságával lehetővé tette és megalapozta legjelesebb monostoraink, egyházas helyeink helyreállítását. Kimagasló elméleti és gyakorlati tudásával, szerény személyiségével méltán a magyar műemlékvédelem egyik legjelentősebb értő művelőjeként tisztelhetjük.

Valter Ilona régész diplomáját László Gyula tanítványaként az ELTE-n szerezte. Zala megyében kezdett el dolgozni, majd az Országos Műemléki Felügyelőség meghatározó régésze lett, s nyugdíjazásáig kitarzott a Hivatal jogutódjainál. E példás következetesség az ő esetében nem vált korlátolt keretek közé szoruló aktivitássá, sokkal inkább a következetes munka és a folyamatos megújulás lehetőségét biztosította számára. Első kutatásait a szülőföld, a Bodrogekő ihlette, ezen országrész falvainak a fejlődéstörténetét, természetföldrajzi adatait kutatta. Kutatásai és ásatásai a középkor templomait, azok régészeti megismerhető maradványait vették célba.

A hivatali feladatai is segítették abban, hogy kutatásai kiterjedhessenek az egész ország középkori templomaira, szorosan összekapcsolódva a műemlékes gyakorlattal: a megőrzendő templomok előzetes megfigyelésétől a helyreállítást előkészítő kutatásokon át, a helyreállítás közbeni szakmai felügyeletig. Felsorolni is sok lenne az

összes templomot, amelyek méltó és szakszerű helyreállításában Valter Ilona szerepe meghatározó volt.

A Boldva-i monostor kutatása nemcsak az adott helyszín tekintetében volt fontos, hanem jelentősen gazdagította magyar történelmi ismeretünket is. Itt is Valter Ilona munkája alapozta meg korának egyik legrangosabb, példa értékű műemlék-helyreállítását. Egyik legjelentősebb középkori monostorunk, a zsámbéki együttes kutatása is kiemelkedő jelentőségű eredményeket hozott. Jákkal kapcsolatos ismereteink is Valter Ilona kutatásai nyomán teljesebben ki. Munkáiban nem csak régészeti eredményeinek közlésére korlátozódott, hanem – példaértékű módon – egyháztörténeti, társadalomtörténeti összefüggéseket is elemezve értékelte feltárásának eredményeit.

Magyarországon ő kutathatta a legtöbb ciszterci apátságot, így lett ennek a sajátos területnek a legavatottabb és legelismertebb képviselője. Belpátfalva, Pásztó, Szentgotthárd, Cikádor, valamint a pornói apátság kutatása nyomán megjelent publikációi az európai szakirodalom ismert és elismert részévé lettek. Ezen kutatásai közül Pásztón a csatlakozó műhely-együttest is meghatározta, pontos munkamódszerének köszönhető, hogy a korszakból Magyarországon egyedülálló ipari együttest tárt fel. Így vált a hazai ipar-régészet egyik megalapítójává, ez a szemlélet segítette az Őrszentpéteri tégláégető és a csatári kovácsműhely feltárásában is.

A fentiekén túl számtalan középkori templom kutatása is nevéhez kötődik, pl.: Óriszentpéter, Csupak, Feldebrő, Zalalövő, Tornaszentandrás, és még sok más helyszín. Hivatali munkájának részeként várak, város- és várfalak (Egervár, Füzér, Sárospatak, Sopron, stb.) kutatását is elvégezte, szintén jeles eredményekkel. Pásztói és gyöngyösi kutatásai nyomán település-szintű összefüggések vizsgálatáig terjesztette ki kutatásait, amely komplex szemlélet csak később vált általánosan elismert és mások által is alkalmazott munkamódszerré. Számos kastély helyreállítását megelőző kutatásában is részt vett. Figyelme a munkák kapcsán a különböző szerzetesrendek hazai jelentőségének vizsgálatára s ezen eredmények publikálására is kiterjedt.

Mindezekén túl az MTA Ásatási Bizottságában is évtizedekig aktív szereplő volt. Valter Ilona 1962-2008 közötti publikációinak bibliográfiáját megtalálhatjuk a Magyar Műemlékvédelem szaklapban (2008/ 6. p. 343- 350.); ez a „lista” már önmagában is megdöbbentő, lenyűgöző olvasmány, egyrészt a publikációk számát (253 tétel), de még inkább a témák változatosságát, gazdagságát illetően. 1985-ben német nyelven kiadott kötete a politikai határokat már akkor átlépve, a történeti régió összefüggéseit vizsgálta. Kandidátusi értekezése ennek a munkának a kiterjesztéseként született. 1998-ban védte meg „Dunántúli középkori templomok” c. doktori értekezését. Rómer Flórisnak, a 19-ik századi magyarországi művészettörténet meghatározó alakjának, a hazai műemlékvédelem egyik alapítójának munkáit rendezte sajtó alá és tette közkinccsé. A Magyar Művészettörténeti és Régészeti Társaság tiszteleti tagja, s jelenleg is ő a főszerkesztője a „Műemlékvédelem” c. szakfolyóiratnak.

A Dr. Valter Ilona által képviselt-megszemélyesített tudományos megközelítés, jelentősen hozzájárult a mai magyar történelemszemlélet és történelemtudat alakulásához, gazdagodásához. Munkásságának elismeréseként veheti át az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága által alapított Möller István emlékérmét.

Valter Ilona sajnos nem tudott jelen lenni a Közgyűlésen, a kitüntetést az elnökségtől utólag fogja átvenni.

✱

ICOMOS PANTEON

A magyar műemlékvédelem már eltávozott nagy alakjainak emléket állító ICOMOS Műemlékvédelmi Panteon 2015-ben három újabb jeles taggal bővült.

Fitz Jenő, Sándyné Wolf Katalin és Valló István

munkásságáról, és életútjáról Nagy Gergely tartott rövid megemlékezést, és nyújtotta át a megjelent családtagoknak az ICOMOS Műemlékvédelmi Panteon Emléklapot.

Fitz Jenő és Sándyné Wolf Katalin hozzátartozói sajnos nem tudtak jelen lenni a Közgyűlésen, számukra az Emléklapot egy későbbi időpontban fogja az elnökség átadni.

Valló István emléklapját Michaletzky György és Magyarné Jordán Mária vették át a család nevében.

ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG

Műemlékvédelmi Panteon

Dr. Fitz Jenő (1921-2011)

Fitz Jenőt családi indíttatása és korán kialakult határozott szakmai érdeklődése kezdettől fogva a bölcsészettudományok, azon belül az ókor és a régészet felé fordította. Édesapja, Fitz József az Országos Széchenyi Könyvtár igazgatója volt. Középiskoláit pécsi és budapesti egyházi iskolákban végezte, majd 1939 és 1943 között a Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója volt. Diplomáját és doktori címét a Hercules emlékek Pannoniában c. disszertációjával szerezte meg. 1947-1949-ben az egyetem Klasszika Archaeológiai Intézetének előbb gyakornoka, majd tanársegédje volt. 1949 és 1985 között ő volt a székesfehérvári (Szent) István Király Múzeumigazgatója. Az akkoriban még jelentéktelen vidéki gyűjteményt évtizedek szívós munkájával az ország egyik legnagyobb, tudományos szempontból is legjelentősebb múzeumává fejlesztette. Tudományos tevékenysége széleskörű volt, saját szavaival élve „tudományos munkásságom kiterjed a Duna-vidék általános római kori történelmére, a gazdálkodás, a közigazgatás, a

pénzforgalom területére, katonai és személyiség-történetre”. A magyarországi római feliratok korpuszából több kötetet ő írt meg, munkásságát pedig a Pannonia kormányzásáról és igazgatásáról írt monumentális művével zárta le. A fehérvári múzeum igazi tudományos műhely lett, az általa megindított, szerkesztett és sok esetben megírt tudományos és népszerűsítő sorozatok, katalógusok hazai és nemzetközi szinten egyre nagyobb elismerést váltottak ki. Számos nemzetközi konferenciát szervezett, több hazai és nemzetközi tudományos társaság választotta tagjai sorába. Bár csak 1985-ben szerezhette meg (a kandidátusi fokozat tudatos mellőzésével) az MTA doktori fokozatát, érdemeinek elismerését szakmai díjai mindenkor megmutatják: Kuzsinszky Bálint-emlékérem (1960), Rómer Flóris-emlékérem (1983), Ábel Jenő-emlékérem (1978), Réthy László-emlékérem (1985), Móra Ferenc-emlékérem (1985), Széchenyi-díj (1997), Forster Gyula-díj (2001), Magyar Örökség-díj (2005), Szent István Emlékérem és Díj (2005).

Résztvett a hazai és nemzetközi szakmai közéletben, tagja volt az MTA Régészeti Bizottságnak (1970–1995), a Magyar Numizmatikai Társulatnak (1955-2011, alelnök 1979–1989, elnök 1993–1998), a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulatnak (elnök 1984–2011). Magáénak mondhatta a Centro Italiano per l'Archeologia e la Storia Antica "Giovanni Gozzadini" nemzetközi szakértői bizottsági (1980–2011), és a L'Association Internationale d'Epigraphie Grecque et Latine tagságát, vezetői tagságát (1987–1997) is.

Érdeklődése mindemellett kezdettől fogva kiterjedt a műemlékekre is. Az ötvenes és hatvanas években sorra jelentette meg ezekhez kapcsolódó munkáit Székesfehérvár templomairól, a városról, a csókakői vár feltárása kapcsán pedig erről a várról. E művek jelentőségét jó mutatja az, hogy közülük több, így a Székesfehérvár több kiadást is megért. Munkásságának jelentős, a nagyközönség számára talán legismertebb része Gorsium kutatásához és az ott kialakított, mediterrán jellegű régészeti parkhoz kapcsolódik. A régóta ismert, de alig kutatott táci helyszínen 1958-tól kezdve rendszeres ásatásokat végzett, amiket még nyolcvanas éveiben is személyesen vezetett. Az ásatások nyomán feltáruuló városi települést a műemléki rendezés és helyreállítás révén Aquincum után a legjelentősebb római helyszíni bemutatójává fejlesztette, fényét és hírnevét római jellegű ünnepekkel és antik színdarabok bemutatásával fokozta. A leletek tudományos értékelése és a több kiadást megért vezetők révén Gorsium az egyik legismertebb magyarországi római helyszín, régészeti park lett. Részben az e téren kifejtett tevékenysége elismeréseként kapta meg a Nívódíjat a gorsiumi ásatásokért (1970), a Munka Érdemrend ezüst és arany fokozatát (1974, 1981). 1993-ban a Fejér Megye Díszpolgára, 1994-ben a Székesfehérvár Díszpolgára kitüntető címben részesült. 2014 óta a Szent István Király Múzeum falán emléktábla őrzi emlékezetét.

Fitz Jenőt tudományos teljesítménye és a műemlékvédelem terén kifejtett eredményes tevékenysége a kulturális örökségvédelem egyik jelentős személyiségévé emeli.

ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG

Műemlékvédelmi Panteon

Sándyné Wolf Katalin (1936-1999)

Wolf Katalin (Sándyné) az Ybl Miklós Építőipari Technikum elvégzése után a Budapesti Műszaki Egyetemen folytatta tanulmányait, 1959-ben diplomázott a BME Építészettörténeti Tanszékén. Rövid kivitelezői munka után 1960-tól a VÁTI Műemléki Irodáján dolgozott 1988-ig. A műemlékvédelemmel kapcsolatos tudományos módszerek és elvek alaposabb megismerése céljából 1970-ben műemlékvédelmi szakmérnöki oklevelet szerzett. A VÁTI-ban a városléptékű műemlékvédelemről a helyreállítási kiviteli tervek készítéséig minden feladatban részt vállalt, érdeklődése a műemlékvédelem minden részletkérdésére kiterjedt. A kutatás által napvilágra került értékek kibontakoztatását, a már elpusztult értékek rekonstrukcióját mindig összhangba hozta az épületek új rendeltetésével, igényesen, modern eszközökkel.

Munkássága két városhoz, Kőszeghez és Szentendréhez kötődött elsősorban. Kőszegen tervei alapján kapta vissza a Jurisics tér

keleti térfala XVII. századi megjelenését. Helyreállították az oromfalas, sgraffito díszes homlokzatokat, az egykori, dalmát rendszerű üzletportálokat.

Kőszegen több lakóház műemléki helyreállítását tervezte, emellett Gazda Anikóval együtt értékvizsgálatot készített a Kőszeg környéki települések rendezési tervéhez.

Szentendrén több lakóház felújítása mellett az Általános Rendezési Terv településtörténeti munkarészét készítette el, valamint egy belvárosi tömb rekonstrukciós tervét, épületenkénti értékvizsgálattal, felújítási javaslattal.

A kőszegi Patikamúzeum és a Jurisics téri épületegyüttes igényes építészeti megoldásáért 1981-ben Ybl díjban részesült.

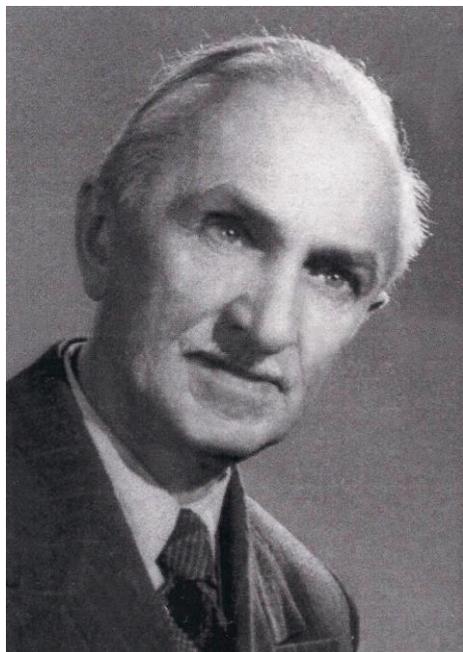
Sándyné Wolf Katalin jelentősebb műemlék-helyreállítási munkái:

- Bük, r.k. templom – 1972-78
- Bük, Szapáry kastély - 1968
- Kőszeg, Rákóczi Ferenc u. 3. - 1983
- Kőszeg, Jurisics tér 5-7. - 1969-71
- Kőszeg, Jurisics tér 11. patikamúzeum - 1976
- Pécsváradi vár, templom és apátság együttese - 1964-74, 1977-81
- Seregélyes, Zichy-Hadik kastély helyreállítás - 1968-73, üdülési és oktatási központtá történő átalakítás - 1980-82
- Sopron, Kolostor u. 3. – 1962-63
- Sopron, Ógabona tér 28. - 1966-1967
- Sopron, Színház u. 21. - 1964
- Sopron, Szeder u. 6. - 1973-1975
- Szentendre, Dumtsa Jenő u. 6. - 1974-76
- Szentendre, Kossuth u. 10-12. - 1994
- Szigetvár, volt Oroszlán szálló, - 1965-72
- Tata, volt vízi-vágóhid, múzeum - 1976-78
- Várpalota, r.k. templom, homlokzat helyreállítása - 1970
- Várpalota, vár, Vegyészeti Múzeum - 1974

Szakmai ambíciói, az általa kitűzött célok eléréséhez szükséges munkatempó miatt egészsége korán megroppant. Fiatalon, 63 éves korában halt meg, 1999-ben. Emlékét Kőszeg főterének épületei és az általa példásan helyreállított műemlékek őrzik, remélhetőleg még annál is tovább, mint egykori kollégái, pályatársai tehetik.

ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG

Műemlékvédelmi Panteon

Dr. Valló István (1892-1964)

Valló István középiskolai tanulmányait az egri érseki líceumban végezte, diplomáját Budapesten, a m. kir. Tudományegyetem állam- és jogtudományi karán szerezte. Családjával 1912-ben költözött Győrbe. Jogi végzettségénél fogva a közigazgatás területén tevékenykedett, de tehetsége és sokirányú érdeklődése hamarosan városának építészeti örökségére irányította figyelmét.

Győr főjegyzői hivatalában megszervezte a szociálpolitikai osztályt, majd a kulturális ügyosztály vezetője lett. A közigazgatásban szerzett tapasztalatai nagyon korán világossá tették számára a város történeti értékeinek, azok megismerésének és megőrzésének a fontosságát. Városának építészeti örökségét kezdettől fogva a település történetébe ágyazva vizsgálta. Megalapította, és 1930 és 1937 között szerkesztette a Győri Szemlét, melynek sokoldalú tartalma a művelődéstörténet, hely- és építéstörténet szinte minden területét felölelte.

Győr idegenforgalmának élénkítésén fáradozott: 1930-ban ő szerkesztette, és részben ő is írta az első, teljes körű győri útikalauzt „Győr ismertetése és tájékoztatója” címmel. A könyv a város műemlékeinek szakszerű bemutatását is tartalmazta: az ezeket ábrázoló művészi grafikákat Weichinger Károly és Csányi Károly építészek készítették. A város építészeti örökségének ügyét a Győri Hírlap hasábjain cikksorozat közreadásával népszerűsítette. Felolvasó üléseket szervezett, ennek előadói között a kor elismert írói mellett ott találjuk Pogány Frigyes és Weichinger Károly építészeket. A történeti települések összetett kérdésköréről írt publikációira tudományos munkákban gyakran hivatkoznak, sorait ma is szívesen idézik.

1940-ben Győr helyettes polgármesterének választották, 1945 után azonban felelős állásából elbocsátották. Nyugdíját megvonták, így családjával kénytelen volt a fővárosba költözni. Budapesti éveit a Műegyetemmel szemben lévő háztömbben töltötte, eközben az egyetem városépítészeti tanszékén munkálkodott. A Magyar Tudományos Akadémia által támogatott „Vidéki városaink” könyvsorozat több fejezetét ő írta. Kiemelkedő jelentőségű településtudományi dolgozatai mellett egykori kenyéradó városáról, Győrrel sem feledkezett meg. „Győr városépítés-története” című munkája 1956-ban az Akadémiai Kiadónál jelent meg. Tevékenységét Borbíró Virgil építész társszerzőként támogatta. A könyv Győr városszerkezetének kialakulásával, a történeti utcák és terek városképi elemzésével és a város műemlékeivel foglalkozik. A kiadvány máig a legtöbbet idézett könyv a településről. „Ember és város - A város és ember” című nagy munkájának megírása közben érte a halál. A könyv tervezete bizonyítja, hogy – messze megelőzve – meghaladva korát – a múltjával harmóniában élő, emberséges város képét kívánta a településfejlesztés fő céljául kitűzni.

Dr. Valló Istvánt városa 1993-ban díszpolgárának nyilvánította, végső nyughelyére szeretett városában talált.

Ez a közgyűlésünk egyben tisztújító közgyűlés is volt, ahol az elkövetkező három évre megválasztottuk az új elnökséget és vezetőséget.

Tagságunk szavazatai alapján 2015. május 13-tól az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület élére a következő tagjaink kaptak bizalmat, és kerültek megválasztásra:

Elnök: Fejérdy Tamás
Főtitkár: Veöreös András
Alelnökök: Dobosyné Antal Anna
Klaniczay Péter
Visy Zsolt

Ellenőrző Bizottság: Barattáné Zámbo Ágnes
Kacskovics Fruzsina
Winkler Gábor

Vezetőség:

Arnóth Ádám	Szebeni Nándor
Durczi Zsuzsa	Széphegyi László
Janotti Judit	Szikra Éva
Lőrincze Zsuzsanna	Tahi-Tóth Ilona
Lóvei Pál	Valter Ilona
Nagy Gábor	Wierdl Zsuzsanna
Piros László	Zádor Judit

Vezetőségi pótagok: Pataky Emőke, Szigethy Balázs

Gratulálunk az új tisztségviselőknek, sok sikert, erőt, egészséget, és eredményes jó munkát kívánunk nekik az elkövetkezendő 3 évre!

Az új elnök megtartotta első beszédét, melyben megköszönte a leköszönő elnök, alelnökök, vezetőség és ellenőrző bizottság, valamint az Iroda elmúlt ciklusban végzett munkáját, a ráckevei Savoyai Kastély szíves vendéglátást és Fodor Piroskának tagtársunknak a közgyűlés és program megszervezéséhez nyújtott segítségét. Köszöntötte az új tisztségviselőket, kiemelte az eddig elért eredmények fontosságát, külön hangsúlyozva az Örökség a jövőnek – jövő az örökségért program továbbgondolását.

A közgyűlés, az új elnök javaslatára, egyhangúlag tiszteletbeli elnökké választotta Nagy Gergelyt, és tiszteletbeli taggá H. Vladár Ágneszt és Kovács Ervinnét.

A közgyűlést követő ebéd után szakmai program került megrendezésre. A ráckevei Duna-ágon tett hajóséta után a közgyűlés résztvevői megtekintették a ráckevei hajómalmot (<http://hajomalom.rackeve.hu/>), majd a ráckevei szerb ortodox Nagyboldogasszony templomhoz látogattak el ahol annak történetével ismerkedhettek meg, bőven tájékoztatást kapva a jövőbeni tervekről is.

A közgyűlést követő héten mély megdöbbenéssel és megrendülten értesültünk Dr. Winkler Gábor, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság volt elnökének, tiszteletbeli elnökének váratlan elhunytáról.

Elhunyt Dr. Winkler Gábor 1941-2015

Nagy veszteség érte a magyar műemlékvédelmet Winkler Gábor Ybl Miklós díjas építész, az MTA doktora, egyetemi tanár hirtelen és váratlan eltávozásával. E megrendítő hír vételekor még nem mérhető fel, mégis és máris: mindannyian szomorúan tudjuk és fájdalmasan érezzük, hogy kiemelkedő tudása és mélyeséges emberségével magával ragadó személyisége mennyire fog hiányozni a határainkon innen és túli műemlékvédelemben! Winkler Gábornak a műemlékvédelem foglalkozók köreiben éppúgy, mint az építészeti kutatással, oktatással foglalkozók, vagy éppen a hazai főépítészek között mindenki által ismert, elismert, és szeretett személye, sokoldalú tevékenysége ezer szállal kötődött a magyar műemlékvédelem, a magyarországi épített kulturális örökség értékeinek felkutatásához, megőrzéséhez, ismertté és elismertté tételéhez.

Építészmérnök diplomájának (Budapesti Műszaki Egyetemen) a megszerzése óta szinte azonnal és egyre elmélyültebb formában vette a részét az építészeti oktatásból. Eleinte a BME, majd a győri Széchenyi István Műszaki Főiskola keretei között, 1994-től a Soproni Egyetem Építéstani Tanszékének tanára, majd 1995 - a Nyugat-Magyarországi Egyetem, 2006 – 2011 között a Széchenyi István Egyetem egyetemi tanára; amelyekkel párhuzamosan részt vett határon túli (Kolozsvár, Pozsony, Grác) oktatási programokban is. A műszaki tudományok kandidátusa (1994); PhD építészmérnöki tudományok (2004); DSc építészmérnöki tudományok (2004) MTA.

Alkotó építészként új épületek, beépítési tervek, illetve számos sikeres műemlék helyreállítás tervezője; építészettörténeti kutatóként – elsősorban, de nem kizárólagosan – Sopron város építészettörténeti kutatásában alkotott kiemelkedőt. Szerteágazó kutatói tevékenységének fontos állomása volt az „Elmúlt száz év történeti épületeinek” tematikus kutatása, amely nagymértékben járult hozzá a 19-ik századtól a 20-ik század közepéig keletkezett épített-örökségi értékek módszeres feltárásához, oroszlánrészt vállalva az épített örökségünkben számarányánál fogva is meghatározó jelentőségű időszak újraértékelésben is. Értékes publikációi közül is kiemelkedik a Győr várostörténeti dokumentumait (elsősorban a képi ábrázolások értékelő bemutatását) egybegyűjtő kétkötetes (Győr 1539-1939 és Győr 1939-199) forrás-gyűjtemény. Pápa városának főépítészeként évtizedek (1974) óta példamutató és reményt keltően eredményes módon igazolta a gyakorlatban az elméleti munkáiban lefektetett elvek megvalósíthatóságát, bebizonyítva, hogy időtálló és elfogadott szakmai eredményeket az összes érintettel és érdekelttel való szoros párbeszédben és együttműködésben lehet elérni.

Winkler Gábor a fentiekben korántsem a maga – sajnos immár véglegesen lezárult – teljességében felvázolt sokoldalú, egyszerre-párhuzamosan végzett tevékenysége mellett jelentős részt vállalt a műemlékvédelem nemzetközi szakmai civil szervezet, az ICOMOS munkájában, évtizedeken keresztül annak egyik legaktívabb tagjaként, illetve különböző vezetői pozícióiban – egyebek közt a Magyar Nemzeti Bizottság elnökeként. Az oktatási és kutatási területen kivívott nemzetközi ismertségét és elismertségét ezen keresztül is a magyarországi eredmények propagálására felhasználva.

Szakmai-társadalmi tevékenységei közül ki kell emelni az MTA Építészettörténeti és Elméleti munkabizottsága elnökeként végzett munkáját, valamint az Europa Nostra nemzetközi-európai együttműködésben kifejtett széleskörű, áldozatos tevékenységét. Az a tény, hogy Magyarország az egyik legtöbb Europa Nostra díjat elnyert ország, nem utolsó sorban éppen Winkler Gábor szakmai és szervezési tevékenységének köszönhető. Winkler Gábor a Hungária Nostra (Az Europa Nostra magyar tagszervezete = a Város és Faluvédő – szépítő Szervezetek Országos Szövetsége) alelnökéként országon belül hasonlóan magas színvonalú, sokoldalú és sikeres, a nemzetközi szervezetben nagyra értékelt és elismert munkát végzett a hazai örökség megőrzésének társadalmasítása érdekében. Talán kevésbé ismert, de nem kevésbé fontos az „Alpok-Adria Munkaközösség” határokon átvelő, regionális szakmai munkájában a kezdetektől vállalt és végzett, meghatározó jelentőségű részvétele.

Winkler Gábor elévülhetetlen érdemei közé tartozik a fiataloknak – tanítványainak és másoknak, a következő generációknak – a tudatos bevezetése a műemléki, értékvédelmi szemléletbe és munkába. Hihetetlen szorgalommal, munkabírással megszerzett tudását önzetlenül megosztva velük, egyszerre munkálkodott a múlt és a jövő érdekében, példát mutatva másoknak és tudást, eszközt adva nekik. Winkler Gábor életművének elismerésével (Alpár Ignác-érem (1979), Ybl Miklós-díj (1981), Magyar Műemlékvédelemért érem (1990), Podmaniczky Frigyes-érem (1992), Hild János-érem (1995), Kós Károly-díj (1999), Széchenyi-díj (1999), Forster Gyula-díj (2002), Pázmány Péter-díj (2008), Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje (2009), ICOMOS nemzetközi tiszteletbeli tagság (2011), Möller István Emlékérem (2011; adományozva 2012-ben), nemcsak eddigi munkásságának eredményeit, de kiemelkedő, példamutató személyiségét is fel lehet mutatni az ország közösségének. Valamennyiünk nagy büszkeségére és örömére nemrég, 2015. május 4-én vehette át az Akadémiai Díjat, „az építészettörténet, az urbanisztika, a műemlékvédelem és az építészeti tervezés területén kifejtett sikeres és eredményes szakmai, oktatási és kutatói tevékenységéért, a 19. század építészetének kutatása területén végzett iskolateremtő munkásságáért és nemzetközileg is elismert életművéért.”

Fájdalommal búcsúzunk Winkler Gábortól, aki kiemelkedő sokoldalú tudásával és fáradhatatlan szorgalmával egész életében a magyar műemléki értékek megőrzése érdekében munkálkodott, példájával oktatva és magával ragadva kollégáit, munkatársait és tanítványait. Távozása betölthetetlen űrt hagy maga után, még akkor is, ha tudjuk, hogy szelleme a műveiben és alkotásaiban közöttünk marad. Emlékét úgy őrizhetjük meg a legjobban, ha legjobb tudásunk szerint követjük a példáját, még akkor is, ha azt érezzük, hogy az Ő általa oly magasra tett mérce számunkra elérhetetlennek tűnik.

Nyugodjék békében!

Fejérdy Tamás

Köztérmegújítási Nívódíj 2015

2015-ben a Magyar Urbanisztikai Társaság és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság által alapított Díjra 8 pályázatot fogadott be a Bíráló Bizottság. A díjat két kategóriában ítélték oda a településeknek, Lakókörnyezet közterei és Településközpont, főtér kategóriában.

Lakókörnyezet közterei kategóriában

**Díjat
kapott**

Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzata
a „Kálvária tér rehabilitációja”

és

Budapest XIII. Kerületi Önkormányzata
a „Helyi identitáserősítés közterületi beruházással – A XIII. kerületi Vízafogó lakótelep komplex közterületi felújítása” című munkájával,

**Dicséretben
részesült**

Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzata
a „Teleki László tér – „FiDo tér rehabilitációja” című munkájával.

A Településközpont, főtér kategóriában

**Dicséretben
részesült**

Dunakeszi Város Önkormányzata „A Dunakeszi főtér funkcióbővítő rehabilitációja”

és

Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata
„Eger, Dobó tér és környékének építészeti rekonstrukciója” című munkájával.

Europa Nostra Díj 2015

2015. június 11-én, Oslóban ünnepélyes keretek között, Navracsics Tibor, az Európai Bizottság kulturális, oktatási, ifjúságpolitikai sportügyi biztosa, és Denis de Kergorlay, az Europa Nostra ügyvezető elnöke jelenlétében hirdették ki és adták át az Europa Nostra idei huszonnyolc Díját, hét Nagydíját és Közönségdíját.

NAGYDÍJASOK

A kulturális örökség megőrzése kategóriában:

- Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (Zeneakadémia), Budapest, MAGYARORSZÁG
- Az Añana-i "Só völgy", Baszkföld, SPANYOLORSZÁG
- Szent Giragos örmény templom, Diyarbakir, TÖRÖKORSZÁG

Kutatás és digitalizáció kategóriában:

- Velence csodái: a Szent Márk (templom) térségének Online Kincsei, OLASZORSZÁG

Az örökség iránti példamutató, elkötelezett szolgálat kategóriában:

- Rundling („kerek falvak”) Egyesület, Jameln, NÉMETORSZÁG
- Churches Conservation Trust (templomokat gondozó szervezet), London, EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Oktatás, képzés és a tudatosság növelése kategóriában:

- Program az észtországi vidéki épületek tulajdonosai számára, Tallinn, ÉSZTORSZÁG

KÖZÖNSÉGDÍJ

Az Europa Nostra által lebonyolított online szavazás eredményeként a közönségdíjat kapta:

- Monte Prama nuragi szobrai, Szardínia, OLASZORSZÁG

A díjazottak szakmai indoklása az Europa Nostra alábbi linkjén olvasható:

http://www.europanostra.org/news/598/?utm_medium=email&utm_campaign=Winners+of+the+EU+Prize+for+Cultural+...&utm_source=YMLP&utm_term=FULL+PRESS+RELEASE/

A Nagycsarnok régi-új világa

A budapesti Központi Vásárcsarnok pincei területének új szemléletű részleges megújulása nemzetközi kontextusba is megjelenítve irányítja a figyelmet a rendkívüli műemlék épület értékeire.

A jelentősen megnövekedett turisztikai érdeklődés igényesebb kiszolgálását is segíti a Hungarikum utca, ami nem csak az itt kapható termékeket mutatja be, hanem hatalmas terepasztalon a magyar borvidékek is megismerhetők. Itt nyílt meg az első Gömböc-simogató, és a háromméteres Goethe prizma minden titka is egyedül itt csodálható meg.

A Központi Vásárcsarnok 21 évvel ezelőtti felújítása, és az azt követő folyamatos szakszerű karbantartás révén az épület egésze olyannyira megőrizte frissességét, korszerűségét, hogy 2013-ban a CNN Travel legjobb piac címét nyerte el. A mostani fejlesztésnek kettős célja van: egyrészt, hogy a meglévő üzletek forgalmának növelése, a piaci látványosságok körének kiterjesztése mellett nagyobb figyelmet kapjanak az itt megvásárolható színvonalas magyar termékek, másrészt az országimázs részévé vált a Nagycsarnokban a turizmus által felszínre hozott értéktelenség helyett a valós értéket tudja ajánlani az idelátogatók figyelmébe.

A Hungarikum utcában azonban az egyedi élmény önmagában is céllá változhat, ami a tervek szerint a pincei terület látogatóforgalmát növeli. A korábban teljesen kihasználatlan lépcsőházi térben a 22 magyar borvidék sehol nem látható háromdimenziós térképen azonosítható. A gönci hordó és a 19. századi kádárszerszámok, valamint a tokaji borsüvegek formakincsét lehet megismerni a 19. századtól napjainkig. 19-20. századi boros címkék felvonultatása a borkultúra

kialakulását és fejlődését szolgáló szellemiséget képviseli. A bortér nemcsak a múlttal, a hagyománnyal, hanem napjaink színvonalas borászataival is foglalkozik. Az 1991 óta a Magyar Bor Akadémia által adományozott „Év Bortermelője” díjazottjainak emlékfala is ezt a teret gazdagítja, ahol minden évben az újonnan elismert nevét ünnepi keretek között helyezik el a falon.

A Budapesti Nagycsarnok a világ vásárcsarnokai között is kiemelt figyelmet érdemel. A pincei vásárlóutca nagyméretű ablakai lehetőséget nyújtanak arra, hogy interaktív kapcsolat épüljön ki a világ számos vásárcsarnokával, ahol egymás rendezvényei, történései lesznek láthatók.

Itt nyílt meg az első Gömböc-simogató. Az egy stabil és egy instabil ponttal rendelkező homogén idomot - a matematikusok körében sokáig csak feltételezett létezésű testet - tudományos szenzációként a világ legelismertebb tudományos szaklapjaiban mutatták be. Domokos Gábor és Várkonyi Péter Gömböcöt a Nagycsarnokban kézbe is veheti, működését meg is tapasztalhatja minden érdeklődő. A Gömböc a Sanghaji Világkiállítás egyik szenzációja volt, 6 millió látogató kereste fel a találmány megismeréséért a magyar pavilont. A Göttingeni Egyetem Múzeumától a Magyar Nemzeti Múzeumig számos helyen lelhető fel a Gömböc, de csak mint kiállítási tárgy.

A Hungarikum utca másik végpontján látványos természettudományos jelenség válik közkinccsé. A SZÍN-TÉRBEN látható Goethe prizmjája Szelényi Károly elképzelése szerint. A fotóművész több évtizede folyó színtanulmányainak eredményeit összegző munkáját Goethe „Színtan”-jának megjelenésének 200. évfordulója alkalmából kiadott kötettről a következőképpen írtak Németországban: „Szelényi Károly ezzel a munkával visszaadta a világnak Goethe színeit.”. A világ legnagyobb Goethe-prizmája mutatja a színkísérleteket, ahol láthatóvá válik a zöld, illetve az a bíbor szín, ami a newtoni színtanban egyáltalán nem jelenik meg. 2015-ben ünnepejük a Fény évét, s itt most megcsodálhatjuk a színkör 6 alapszínének csodálatos keletkezését. A színkeverések, szíkontrasztok bemutatására a befüggesztett 1,80 m magas nagy tojás szolgál, ahol a természetes görbületen fokozatosan egymásba olvadó színek az egyes összetevők arányának változásával mutatják be a színskála szinte minden színének létrejöttét.

Kner Imre nyomdász 1914-ben színekben határozott meg dúr- és moll-hangzatokat és azok variációit. A kialakított rendszer továbbfejlesztése lehetővé teszi, hogy a felhangzó magyar népdal hangjait Kner Imre és Kodály Zoltán elképzelése szerint jelenítsék meg a vetített színek.

A vásárcsarnok vezetése a pincei forgalom élénkítését, az itteni üzletek forgalmának fellendítését, a turisták egy részének levezetését tűzte ki célul. A megosztott közönségforgalmi terheléssel a fentebbi szintek is nagyobb fogadókészséghez juthatnak, ugyanakkor megnő az egy látogató által a csarnokban eltöltött átlagos idő, ami a kereskedelmi forgalom további élénkülését segítheti.

A megújulás a műemlék értő használatára, megújulására és gondozására mutat követendő példát.

Nagy Gergely

A BME Építészmérnöki Kar hagyományaihoz híven az idén is jubileumi diplomát adott át az 50, 60, illetve 65 éve, a karon végzett építészeknek. 2015. május 28-án az Egyetem Aulájában 73 arany-, 21 gyémánt- és 21 vasdiplomát (összesen 115 oklevelet) osztott ki a Kar nevében Molnár Csaba DLA, az Építészmérnöki Kar dékánja.

A kar dékánjának ünnepi köszöntője után beszédet mondtak az aranydiplomások nevében Hőnich Henrik és Marosi Miklós építészek, a vasdiplomások közül dr. Kubinszky Mihály üdvözölte a megjelenteket.

Idén jubileumi diplomát vehetett át

dr. Máté Zsolt	-	Aranydiploma
dr. Szabó László	-	Aranydiploma
Szebeni Nándor	-	Aranydiploma
Beck Zsuzsa (Sedlmayr Jánosné)	-	Gyémántdiploma
dr. Kubinszky Mihály	-	Vasdiploma

Ezúton is sok szeretettel gratulálunk!

**ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei**

Szerkesztőség: H-1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1.

Levél cím: H-1535 Budapest, Pf. 721.

Telefon/fax: +36/1/2254966, Telefon: +36/1/2254965

E-mail: secretariat@icomos.hu

Honlap: www.icomos.hu

Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága

Felelős kiadó: Dr. Fejérdy Tamás DLA

Szerkesztő: Keller Annamária

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)

HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagságával járó előnyök:

- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumba, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság pártoló Jogi tagja a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ, Budapest,